

SEANCES DU LUNDI 22 DECEMBRE 1986
VERGADERINGEN VAN MAANDAG 22 DECEMBER 1986ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

PROJETS DE LOI (Discussion):

- Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1987;
- Projet de loi contenant le budget de la Dette publique pour l'année budgétaire 1987;
- Interpellation jointe de M. A. Geens au Premier ministre sur « la conformité des récentes décisions du gouvernement à la déclaration gouvernementale et à l'accord de gouvernement ».
- Discussion générale (reprise). — *Orateurs*: M. A. Geens, (interpellation), M. Martens, Premier ministre, MM. Sondag, Hotyat, Luyten, p. 576.

INHOUDSOPGAVE:

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

- Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1987;
- Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1987;
- Toegevoegde interpellatie van de heer A. Geens tot de Eerste minister over « de conformiteit van de recente regeringsbeslissingen met de regeringsverklaring en het regeerakkoord ».
- Algemene beraadslaging (hervatting). — *Sprekers*: de heer A. Geens (interpellatie), de heer Martens, Eerste minister, de heren Sondag, Hotyat, Luyten, blz. 576.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 5 m.
De vergadering wordt geopend te 10 u. 5 m.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1987

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1987

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN DE HEER A. GEENS TOT DE EERSTE MINISTER OVER «DE CONFORMITEIT VAN DE RECENTE REGERINGSBESLISSINGEN MET DE REGERINGSVERKLARING EN HET REGEERAKKOORD»

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1987

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1987

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATION JOINTE DE M. A. GEENS AU PREMIER MINISTRE SUR «LA CONFORMITE DES RECENTES DECISIONS DU GOUVERNEMENT A LA DECLARATION GOUVERNEMENTALE ET A L'ACCORD DE GOUVERNEMENT»

De Voorzitter. — Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1987, waarvan de interpellatie van de heer André Geens is toegevoegd.

Nous reprenons l'examen des projets de lois relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget de la Dette publique pour l'année budgétaire 1987, auquel est jointe l'interpellation de M. André Geens.

Het woord is aan de interpellant.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, op 19 november had ik een interpellatieverzoek ingediend, gericht tot de Eerste minister. Dat is meer dan een maand geleden. Men heeft mij gevraagd die interpellatie te voegen bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting, wat ik uiteindelijk heb aanvaard.

U zult begrijpen dat een aantal vragen die ik destijds wilde stellen enigszins een ander uitzicht krijgen in het licht van wat het Sint-Catharina-plan, van 25 november, is genoemd. Over de Rijksmiddelenbegroting zelf zal ik niet zeer veel zeggen om de vragen van mijn interpellatie niet in het gedrang te brengen.

Mijnheer de Eerste minister, naar aanleiding van mijn uiteenzetting tijdens de bespreking van de regeringsverklaring heb ik op 8 december 1985 gevraagd hoe u erin zal slagen de fiscale en parafiscale druk niet te verhogen, zelfs te verlagen, de koopkracht te behouden, geen deflatorioir beleid te voeren en de sociale zekerheid in essentie te bewaren, zonder bijdrageverhoging, dit alles samen met inspanningen om de overheidsfinanciën te saneren. Op die vragen kwam slechts een vaag antwoord, in de aard van «wij zullen dat allemaal doen».

Nu er een jaar verlopen is, blijkt dat een aantal van die dingen, voorlopig althans, niet is bewaarheid. De fiscale en de parafiscale druk zijn blijven stijgen in termen van het bruto nationaal produkt. Zoals vermeld in het verslag van de commissie heeft de minister van Begroting wel gezegd dat de fiscale druk afneemt in termen van de totale fiscale ontvangsten. Dat is weer een nieuw begrip. Wij hebben deze materie altijd behandeld in termen van het BNP.

Zoals blijkt uit de meest recente cijfers is de verhoging trager dan in het verleden, dat geef ik onmiddellijke toe, maar er blijft een stijging bestaan. Ik heb berekend dat het gaat om een stijging van 6 pct. van de fiscaliteit en 5 pct. voor de sociale zekerheidsbijdragen.

In de commissie heeft ook de minister van Financiën voor de eerste keer toegegeven dat het beleid van de regering inderdaad deflatorioir is, wat tot nu toe steeds werd geloofd.

Wij gaan geen discussie aan over uitgangspunten van de begroting 1987. Eerlijkheidshalve geef ik toe dat de regering een inspanning heeft gedaan om de uitgangspunten realistisch te ramen.

De internationale omstandigheden kennen een labiele evolutie en dat geldt zowel voor ons als voor de regering. Wanneer men de uitgangspunten bekijkt van de prognoses van het Planbureau van februari 1986, die van juli 1986, en waarschijnlijk ook die van de volgende prognose in februari 1987, stelt men grote verschillen vast en kunnen wij de regering moeilijk verwijten dat zij een aantal opties heeft genomen. Ik meen dat zij dat correct, of zo correct mogelijk heeft gedaan. Men kan daar uiteraard altijd over discussiëren, maar dat wil ik niet doen.

Ik wil alleen mijn twijfels kenbaar maken over het gebruik van de elasticiteitscoëfficiënt en het blijven gebruiken van een elasticiteitscoëfficiënt van 1,2.

Naar aanleiding van een interventie van mijzelf, ongeveer een jaar geleden, heeft de minister van Begroting gezegd dat de elasticiteitscoëfficiënt zou worden herzien. Voor een realistische raming van de ontvangsten kan die elasticiteitscoëfficiënt volgens mij niet meer op dezelfde wijze als in het verleden worden gehanteerd.

Zoals blijkt uit het verslag meent de minister van Begroting dat het fiscaal regime in ons land onhoudbaar is geworden, maar dat het noodzakelijk is gelet op de enorme schuldenberg en het aanhoudend begrotingstekort. Hij somt daarbij een aantal voorwaarden en vereisten op om een belastinghervorming, die absoluut noodzakelijk is, te kunnen verwezenlijken. Die belastinghervorming zou echter fiscaal neutraal moeten zijn op het vlak van de fiscale ontvangsten. Zijn stelling is: vereenvoudiging en doorzichtigheid; verlaging van het aantal aanslagvoeten en verlaging van de aanslagvoeten zelf; belastingverlaging gecompenseerd door minder fiscale uitgaven; vereenvoudiging van de formaliteiten.

Dit lijkt opvallend veel op wat men in de Verenigde Staten heeft vooropgesteld om belastinghervorming te verwezenlijken. Men heeft in de Senaat ook reeds gesproken over de Amerikaanse belastingverlaging. Ik wil daar even bij stilstaan. Verwijzen naar het Amerikaans systeem is mijns inziens toch wat simplistisch en gevaarlijk.

Wat betekent fiscaal neutraal? Het betekent dat de opbrengst voor de Staat uiteindelijk ongewijzigd blijft.

Hoe wil men dit in de Verenigde Staten bereiken? Men heeft het aantal tarieven teruggebracht van 14 tot 2. Die 14 tarieven waren gespreid over een waaier van 10 tot 50 pct. Bij ons liggen die tarieven heel wat hoger. Volgens de minister van Financiën gaat het voor sommige categorieën zelfs tot boven de 100 pct. In de Verenigde Staten heeft men die tarieven, wat de particulieren betreft, teruggebracht tot 2, namelijk 15 en 28 pct., met een uitzondering van 33 pct. voor de hogere inkomens.

Wanneer men over de Amerikaanse belastinghervorming spreekt, vergeet men er echter altijd bij te zeggen dat men de belangrijkste fiscale uitgave volledig heeft geschrapt. Zo werd de aftrekbaarheid van de interest op leningen afgeschaft, met uitzondering van de interesten verschuldigd op leningen aangaande voor het verwerven van een eerste en — wat in Amerika gebruikelijk is — een tweede residentie. De kredietinteresten voor de aankoop van consumptiegoederen die voorheen volledig aftrekbaar waren in de Verenigde Staten, komen daar nu niet langer voor in aanmerking. Verder werden strenge restricties opgelegd voor de aftrek van het pensioensparen. Bij ons gaat men dat nu invoeren, maar daar kom ik straks nog op terug. De meerwaarden worden bij het inkomen gevoegd enzoverder.

Men heeft met andere woorden de fiscale massa met 20 pct. verhoogd en daarop de nieuwe tarieven toegepast. De hoogste en de laagste inkomens winnen daarbij, maar de middenmoot zijn de grote verliezers. Als de informatie waarover ik beschik juist is, werd de aanslag op de hoogste inkomens verlaagd van 27 tot 24 pct. Eens te meer kan u vaststellen dat men in de Verenigde Staten over totaal andere percentages spreekt dan in ons land. De belasting op de middelgrote inkomens werd verhoogd van 13 tot 17 pct., vooral omdat zij het grootste slachtoffer zijn van de beperking van de fiscale uitgaven.

Voor de ondernemingen werd de aanslagvoet drastisch verminderd, namelijk van 46 tot 34 pct. of een vermindering van 12 pct. Hier zit echter ook een grote adder onder het gras want het gaat over een nominale vermindering van 12 pct. met een verhoging van de belastbare massa van 20 pct., wat uiteindelijk een meerbelasting voor de ondernemingen tot gevolg heeft van 120 miljard dollar, precies het bedrag dat door de particulieren als voordeel wordt verworven.

Ik wou daar even op wijzen omdat over de Amerikaanse belastinghervorming veel wordt verteld wat niet juist is en aanleiding geeft tot onjuiste speculaties.

Als wij nagaan of in ons land een dergelijke belastingvermindering mogelijk is, moeten wij rekening houden met de fiscale uitgaven. Onder

meer uit berekeningen van de heer de Wasseige, aangevuld in de commissie door de minister van Financiën, blijkt dat zij in totaal 532 miljard bedragen. Als mijn geheugen me niet in de steek laat, bedragen de fiscale ontvangsten ongeveer 1 450 miljard.

Wij zouden dus alle tarieven algemeen met 30 pct. kunnen verminderen als we alle fiscale uitgaven kunnen afschaffen. Dan is er een drastische belastingvermindering, maar dan creëren we distorties. Niemand zal bereid zijn of de moed hebben om een dergelijke maatregel te nemen. Trouwens, de vraag is of dit wel een goede maatregel zou zijn.

Wanneer wij er zouden in slagen de helft van de fiscale uitgaven te schrappen, zouden de belastingvoeten — algemeen, fiscaal, para-fiscaal — kunnen worden verminderd met 15 pct. Wie zal echter de moed hebben om een dergelijke hervorming in te voeren? In de loop van de jaren is een systeem van fiscaliteit opgebouwd volgens groepen in de maatschappij en werd de wet van 1962, de basiswet waarnaar geregeld wordt gerefereerd, steeds verder uitgebreid.

De globale fiscaliteit kan slechts verminderen wanneer wij erin slagen het netto te financieren saldo lager dan 4 pct. van het BNP te houden en de interestlast op de lopende uitgaven te verminderen; 25 pct. van de lopende uitgaven wordt uitsluitend besteed aan interesten. De eerste 150 000 frank die elk gezin in ons land aan belastingen betaalt, is uitsluitend bestemd voor het betalen van de interestlast. Over dit fenomeen moeten wij nadenken.

Zelfs wanneer wij erin slagen — wat ik hoop — het netto te financieren saldo beneden 4 pct. van het BNP te brengen, zal de interestlast ons nog gedurende een aantal jaren parten spelen en ons blijven achtervolgen.

De maatregelen, noodzakelijk om een belastingvermindering te realiseren, zijn een verhoging van het economisch draagvlak — waarover ik heel lang zou kunnen uitweiden — en het verminderen van de werkloosheid, wat slechts mogelijk is bij een herstel van de Belgische economie in het algemeen, bij stabiliteit van de overheidsmaatregelen en indien de geloofwaardigheid in de politiek in ere wordt hersteld. Ik merk het verschil op in investeringen ten opzichte van de ons omringende landen en heb twijfels. Rekening houdend met de vele wijzigingen, onder meer in de fiscale wetgeving, vraag ik me af of de geloofwaardigheid en het vertrouwen groot zijn.

Ik kom tot de vragen die ik heb gesteld in mijn interpellatieverzoek van 19 november. Ik zal ze enigszins aanpassen.

Wat het pensioensparen betreft, hebben wij reeds ophelderingen gekregen van de minister van Financiën. Wij zullen ons in dit verband dan ook beperken tot enkele concrete vragen. Ik moet ze wel stellen omdat ik hier uitdrukkelijk wens te betrouwen dat de vragen die in de commissie werden gesteld en het duidelijke antwoord soms niet zijn opgenomen in het verslag.

Mijnheer de Eerste minister, wij willen u ook vragen — zonder in te gaan op het principe zelf, want dat vinden wij niet slecht — of er geen overlapping ontstaat door het behoud van de aftrek van de individuele levensverzekering op hetzelfde peil als vandaag. Ten tweede, vernamen wij graag op welke wijze de belastingdiensten in staat zullen zijn controle uit te oefenen op het in het bezit houden van de belegde fondsen. Dezelfde vraag geldt wat de controle op de aftrekken in het kader van de wet Monory-De Clercq betreft. Immers, de belastingdiensten hebben ons verzekerd dat het voor hen quasi onmogelijk is deze controle correct uit te voeren.

Een andere vraag dienaangaande betreft het toepassingsgebied voor de ambtenaren en de groepsverzekerden. Wij hebben begrepen van de minister van Financiën dat de ambtenaren voordeel kunnen hebben van het systeem in de eerste fase, dat wil zeggen een maximale aftrek van twee maal 20 000 frank per gezin. Wanneer, wat de bedoeling is, het bedrag wordt verhoogd tot 40 000 frank in de loop van de volgende jaren, dan zou die verhoging niet gelden voor de ambtenaren en de groepsverzekerden. Ook hier willen wij er ons niet over uitspreken of de maatregel al dan niet gerechtvaardigd is; ik vraag u alleen, mijnheer de Eerste minister, of er geen correctie moet gebeuren voor degenen wier premie dit bedrag niet bereikt, ten einde rechtvaardig te blijven voor alle burgers.

Een andere belangrijke vraag die de burger stelt betreft de garantie of dat systeem kan blijven bestaan en of het niet volgend jaar en de volgende jaren door wetswijzigingen zal worden ondergraven of tenietgedaan.

Tenslotte, wat dit betreft, nog een vraag in verband met de budgettaire weerslag van de maatregel.

In de begroting 1987 is een bedrag ingeschreven van 1 miljard 250 miljoen om het pensioensparen te financieren. Als ik het goed heb

gelezen, staat in het document dat door de beide ministers werd voorgesteld aan de pers, dat in 1987 een bedrag van 1,6 miljard zal nodig zijn. Het gaat maar om een verschil van 350 miljoen, maar het zou interessant zijn te weten welk het juiste bedrag is.

Voorts, mijnheer de Eerste minister, wil ik het ook even hebben over de lagere inkomens die uiteraard geen voordeel kunnen halen uit dit systeem. Vindt u het niet noodzakelijk en dringend nodig, dat de regering op het fiscale vlak iets onderneemt ten gunste van de lagere inkomens? Uit een recente studie van professor Deleek van het Centrum voor sociaal beleid komen een aantal merkwaardige zaken aan het licht. Ik zal mij beperken tot het volgende. Uit de studie blijkt dat 20 pct. van de gezinnen objectief bestaansonzeker is en dat 6 pct. leeft met een inkomen onder de 75 pct. van de norm, dus arm kan worden genoemd. Dit is natuurlijk een zeer belangrijke vaststelling. Daarenboven vermeldt deze studie ook dat 27 pct. van de gezinnen boven het bestaansminimum komt dank zij sociale uitkeringen. Deze groep van personen, die ongeveer 50 pct. van de bevolking uitmaakt — wat zeer veel is — komt in ieder geval niet in aanmerking voor het systeem van het pensioensparen. Het is vooral bedoeld voor de middenmoot en de hogere inkomens.

Zonder dus kritiek uit te brengen op het systeem van het pensioensparen als dusdanig, wil ik ervoor pleiten dat zou worden nagedacht over wat kan worden gedaan voor deze groepen burgers in ons land die het moeilijk hebben.

Mijn tweede vraag houdt verband met het energiebeleid. Wij zullen de gelegenheid hebben daar uitgebreid op terug te komen, zodat ik nu kort zal zijn. Is de regering na Tsjernobyl nog altijd van oordeel dat een bijkomende kerncentrale noodzakelijk is, te meer daar uit krantenberichten blijkt dat de Fransen niet meer geïnteresseerd zouden zijn in samenwerking met ons land. Zijn deze berichten correct en steunen ze op feiten? Ik verwijs ook naar wat tijdens het energiedebat werd gezegd in verband met de kolencentrales waarover nog steeds geen beslissing werd genomen. Ik ga hier niet verder op in met het oog op de mij toegestane spreektijd.

Mijn derde vraag heeft betrekking op de overheidsbedrijven. In het regeerakkoord was overeengekomen dat deze vóór 31 maart 1986 verslag zouden uitbrengen en hun vooruitzichten voor 1988 zouden bekendmaken. Omdat de begrotingen niet zijn ingediend en hierover niets te vinden is in de memorie van toelichting, hebben wij niet kunnen oordelen of de in het regeerakkoord aangekondigde herdefiniëring van de takenverdeling zal worden uitgevoerd. Zo ja, zou het ons interesseren te weten in welke richting.

Zo kom ik tot het belangrijke punt van de werkgelegenheid. In het regeerakkoord werden een aantal beloften gedaan en recent heeft de regering verschillende maatregelen genomen die eigenlijk een meer uitgebreide bespreking verdienen dan wij er vandaag kunnen aan wijden. De minister heeft bij herhaling gezegd — en nogal korzelig gereageerd wanneer over de werkgelegenheid gesproken werd — dat er de jongste twee jaar 54 000 arbeidsplaatsen bijgekomen zijn. Ik wil daarover met hem niet discussiëren want hij zou best gelijk kunnen hebben. Alleen zou ik willen vernemen hoe deze bijkomende tewerkstelling is samengesteld. Uit recente statistieken van het Riziv blijkt dat er weliswaar 40 000 deeltijdse banen zijn bijgekomen, maar dat er 20 000 voltijdse banen zijn verloren gegaan. Het is voor ons natuurlijk bijzonder moeilijk deze gegevens te controleren. Achteraf zal wel blijken of ze juist zijn maar misschien kan de minister nu wel enige opheldering geven.

Ik vraag ook de aandacht voor een ander fenomeen, met name het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen. Wanneer wij voor tien jaar spraken over het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, waren dat niet dezelfde als vandaag en niet van dezelfde soort. Van 100 werkzoekenden kregen toen 84 een uitkering; vandaag zijn dat er nog slechts 50. Ook op dit vlak heeft de evolutie grote verschillen met zich gebracht.

Ik wil het ook hebben over de gunstmaatregelen inzake de werkgeversbijdrage tot 140 000 frank en vragen waarom de regering deze zo strikt beperkt tot 1987 en waarom ze een discriminatie inbouwt voor de schoolverlaters. Moeten jongeren, die na een stageperiode in de werkloosheid terechtkomen, opnieuw een heel jaar uitkeringsgerechtigd volledig werkloos zijn eer zij in dit gunstige regime kunnen worden aangeworven? Is het mogelijk het plus-twee-plan te combineren met de vrijstelling van de werkgeversbijdrage?

De minister kent onze bezorgdheid om de werkgelegenheid en zal zich herinneren dat wij reeds in 1985 een plan hebben ingediend, het plan-Van Ooteghem, waarvan de regering wel het principe, maar niet de geest heeft overgenomen omdat dat plan uitging van een andere basis. Voor

ons was het plan vooral bedoeld voor de jongere werklozen en was het gebaseerd op leergeld, omdat wij van oordeel zijn dat dit noodzakelijk is. Het zou trouwens ook passen in de bedoelingen die de regering heeft. U hebt gemeend daarvoor andere maatregelen te moeten nemen. De toekomst zal uitwijzen of deze maatregelen voldoende zijn. In ieder geval, mijnheer de Eerste minister, wil ik ervoor pleiten dat, wanneer dit plan in een definitieve vorm wordt gegoten — mocht dat ondertussen nog niet gebeurd zijn —, er rekening zou worden gehouden met de rekbaarheid ervan. Het zou immers kunnen dat de 140 000 frank onvoldoende is om dit plan voor de werkgevers aantrekkelijk genoeg te maken.

Wij wensen ook uitgebreid te praten over de andere overheidsmaatregelen, maar wij zullen daarvoor een andere gelegenheid afwachten.

In hoeverre wordt de overdracht van de RVA naar de Gemeenschappen en de Gewesten — waarover ook op 25 november werd beslist — geconcretiseerd? Het lijkt ons eigenaardig dat, wanneer wij de wet van 1980 erop naslaan, nog steeds al de draden via de minister van Arbeid en Tewerkstelling lopen en niet via de Gemeenschappen en de Gewesten.

Inzake de opsloringsprogramma's is er in het regeerakkoord sprake van een grotere coherentie. De invoering van het stelsel van contractuelen voor de gemeenten en VZW's houdt volgens ons, in plaats van een grotere coherentie, een discriminatie in, vooral voor die VZW's die met OCMW's en gemeenten concurrerende taken uitvoeren en hooggeschoolde werklozen tewerkstellen in derde arbeidscircuits. Dergelijke tewerkstelling wordt heel moeilijk voor de gemeenten omdat zij slechts een toelage van 400 000 frank krijgen. Nu weet ik dat op de kabinetsraad van vrijdag jongstleden — als ik de telexen en de kranten mag geloven — de regering een beslissing heeft genomen waarbij het derde arbeidscircuit in de ziekenhuissector toepasbaar blijft. In dit geval is er reeds een groot gedeelte van de discriminatie weggewerkt, maar dan nog blijft er een discriminatie bestaan ten aanzien van de privé-VZW's omdat de bedragen zeer sterk verschillen. Er moet toch nog eens worden nagedacht over de mogelijkheden die volgens een ander systeem zullen worden gecreëerd om tot een toelage van 750 000 frank te komen, alhoewel het principe van de gesubsidieerde contractuelen een goed principe is. Het kost de gemeenten echter, volgens de Vereniging van Belgische steden en gemeenten, 1,6 miljard meer. De vraag blijft hoeveel arbeidsplaatsen er uiteindelijk door de invoering van dit systeem verloren zullen gaan, vooral voor die gemeenten die terugvallen op 230 000 frank per arbeidsplaats. Voor die gemeenten zal het om financiële redenen moeilijk worden deze werklozen verder in dienst te houden.

In verband met de maatregelen ten aanzien van het systeem van de gesubsidieerde contractuelen willen wij ook vernemen, mijnheer de Eerste minister — bij een vorige gelegenheid hebt u gezegd dat de VZW's 10 pct. zullen moeten bijdragen —, hoever het staat met de afwijkingen. Toen werd gezegd dat er een afwijking zou worden toegestaan voor alle VZW's die bewijzen dat zij geen eigen inkomsten hebben. Werd daarover al een beslissing genomen? Zo ja, in welke zin en welke garanties inzake objectiviteit voor toekenning van de afwijkingen hebben wij te verwachten?

Wij hebben ook een vraag gesteld over de loopbaanonderbreking. Via een mooie brochure werd een grootscheepse campagne dienaangaande aangekondigd. Wij zullen derhalve die vraag maar overslaan aangezien reeds de nodige maatregelen werden genomen.

De regering heeft in het regeerakkoord ook aangekondigd dat de wetten op de hervorming van de instellingen volledig en correct zouden worden uitgevoerd. Ondertussen is er wel een akkoord gekomen in verband met de overdracht van instellingen naar de Gemeenschappen en de Gewesten. Het is echter duidelijk dat ook hier opnieuw het systeem van de *ristorno's* niet zuiver werd toegepast, wel voor een groot stuk, maar niet in zijn totaliteit.

Mijnheer de Eerste minister, ik moet u er toch aan herinneren dat u in 1980, tijdens de bespreking van de wet op de staatsvorming, hebt beloofd dat in 1985 de dotaties kleiner zouden worden dan de *ristorno's*. Wij zijn daar nog ver af, ook na het akkoord dat u over deze aanlegenheden hebt bereikt tussen de nationale regering en de executieven.

Over dit akkoord rijzen nog talrijke vragen. Misschien zijn er collega's die reeds vóór mij daarop hebben gewezen. Ik wil echter toch nog enkele essentiële vragen stellen.

Wij zouden graag van u vernemen, mijnheer de Eerste minister, wat precies wordt bedoeld met de gelijktijdigheidsclausule en hoe de verschillende data die in dat ontwerp zijn opgenomen, moeten worden verklaard. Met andere woorden, hoe moeten wij deze gelijktijdigheidsclausule interpreteren? Wij hebben immers een verschil vastgesteld tussen de tekst van het amendement op de begroting en de teksten van het overlegcomité.

Een andere vraag heeft betrekking op de activa en de passiva van de wetenschappelijke instellingen. Het zal u niet ontgaan dat de passiva, bijvoorbeeld in verband met het kerncentrum te Mol, waar men toch tot de noodzakelijke ontmanteling van de oude reactoren zal komen, zeer hoog kunnen oplopen. Wat werd er beslist inzake de bevoegdheidsproblemen in de nucleaire sector? Twee van de wetenschappelijke instellingen, het SCK en het Ire, hebben duidelijk nucleaire opdrachten als hoofdtak. Hoe zijn die te verzoenen met de overdracht naar de Gemeenschappen en de Gewesten? Zal die overdracht gebeuren op basis van contracten die door de overheid worden gesloten? Zal dan de rekening in verband met de overdracht van middelen nog kloppen? Op al deze vragen willen wij graag een concreet antwoord krijgen, mijnheer de Eerste minister.

In het akkoord over de Nationale Maatschappij voor de huisvesting lezen wij dat de lasten van de leningen tot financiering van de investeringen, waarvan vastleggingen werden verricht vóór 31 december 1985, in het pakket zijn opgenomen. Hoe moeten wij dit precies interpreteren, mijnheer de Eerste minister? Sommige verklaringen van de minister van Financiën verschillen van de verklaringen die in de Vlaamse Raad werden afgelegd. Gaat het inderdaad over het hele pakket of zijn er uitzonderingen? Ik zal concreet zijn. Ik spreek hier meer specifiek over de 7,5 miljard leningen die de Vlaamse Executieve heeft aangegaan. U weet dat er een verschil is, mijnheer de Eerste minister, tussen de manier waarop de Vlaamse Executieve het probleem van de huisvestingsschulden heeft aangepakt en de manier waarop de Waalse Executieve dit deed. Ik zal hier verder niet over uitweiden. U weet immers perfect wat ik bedoel.

Inzake de overdracht van de successierechten aan het Brusselse Gewest, is er in het Parlement al heel wat te doen geweest. Dat zal waarschijnlijk vandaag opnieuw het geval zijn. Er zullen vandaag opnieuw amendementen worden ingediend, zodat hierover nog eens kan worden gepraat.

Voor mij is het regeerakkoord, mijnheer de Eerste minister, duidelijk wat de voorwaarden betreft, maar onduidelijk in zijn uitdrukking. De gemeenten moeten strenge financiële saneringsplannen uitwerken. Iedereen is het daar wel mee eens. Deze aanlegenheden is trouwens bijna afgehandeld, want, naar ik meen, worden de laatste saneringsplannen op het ogenblik onderzocht.

Ik zou echter graag enige opheldering krijgen over het tweede punt. Zowel de Franstaligen als de Vlamingen zouden hiermee gebaat zijn. Dit tweede punt handelt namelijk over een herstructureringsplan « dat kan bevatten: de samenbrenging van sommige gemeentediensten, overdracht van bepaalde taken van de gemeente aan andere machten, onderlinge wijziging van de gemeentegrenzen, vrijwillige fusies, de bepalingen van de nieuwe verhoudingen tussen de gemeenten en de andere machten ». Wat betekent deze tweede voorwaarde juist? Waarom staat er « kan » bevatten en niet « moet »? Hierover bestaat het grootste misverstand.

Mijn laatste vraag gaat over de afschaffing van de investeringsverplichting voor vennootschappen met superwinsten. Waarom werd deze maatregel afgeschaft? Zal dit de tewerkstelling bevorderen? De minister van Financiën heeft in de commissie medegedeeld dat deze maatregel onvoldoende opbracht, maar hij heeft niet gezegd hoeveel dan wel. Hij beweerde ook dat de investeringsplicht de investeerders afschrok. Ik neem aan, mijnheer de Eerste minister, dat u hetzelfde antwoord zult geven, maar graag had ik toch nog meer klaarheid in deze zaak gehad.

Wij hadden in dit debat ook nog graag gesproken over de debudgettering van de schulden, over het inkomstenbeleid en het groeibeleid van de regering, over het probleem van de intrestlasten en over de politiek ten opzichte van de nationale sectoren, voornamelijk dan de Kempense Steenkoolmijnen en Cockerill-Sambre. Wij zullen later nog de gelegenheid krijgen hierop uitgebreid terug te komen. Zo hadden we ook nog vragen over de buitenlandse handel, de handelsbalans, de industriële politiek en de gemeentefinanciën.

De recente evoluties in het land en binnen de regering hebben bewezen dat de communautaire tegenstellingen nog maar moeilijk of zelfs niet meer te bedwingen zijn. Wij stellen vast dat bepaalde ministers het steeds nodig vinden onheuse verklaringen af te leggen aan het adres van de Vlamingen. Uw Vice-Eerste minister, de heer Gol, deed zo'n uitspraak naar aanleiding van de studentenbetogingen. Wij pleiten er niet voor dat de Vlaamse ministers hetzelfde zouden doen. Wij kunnen deze verklaringen missen als de pest. Door de andere kant steeds slechte bedoelingen in de schoenen te willen schuiven, sticht men veel kwaad in dit land. Men moet daarmee ophouden en zeker binnen de nationale regering.

Dit betekent echter niet dat de Vlaamse ministers in de regering niet hardnekkig de Vlaamse kaart moeten spelen en de Vlaamse belangen

moeten verdedigen. En ik denk hier dan in het bijzonder aan het dossier van de Kempense Steenkoolmijnen. In het verleden hebben wij er bij herhaling reeds op gewezen dat men dit dossier liet verrotten. Toen wij hierover spraken naar aanleiding van het akkoord over Cockerill-Sambre in 1983, antwoordde men ons dat wij nog tijd hadden tot in 1987 en dat er intussen wel maatregelen zouden worden genomen. Wij zijn nu nog niet in 1987 en ook destijds wisten wij al dat men niet zou kunnen wachten tot in 1987. Ik kan u dit bewijzen.

Nu vraag ik u, mijnheer de Eerste minister, dat in ieder geval voor de Kempense Steenkoolmijnen dezelfde voorwaarden worden bedongen als die welke indertijd voor Cockerill-Sambre werden verkregen, zowel voor de sociale maatregelen bij afvloeiingen als voor de andere mogelijkheden en de andere budgetten die toen ter beschikking werden gesteld. U weet dat er een groot onevenwicht bestaat binnen de nationale sectoren in verband met de kredieten toegekend aan Vlaanderen en Wallonië. Wij zullen u scherp in de gaten houden en te gepasten tijde op deze problematiek terugkomen.

Wij zijn ervan overtuigd, mijnheer de Eerste minister, dat de sanering van de overheidsfinanciën, het oplossen van het werkloosheidsprobleem, de verlaging van de fiscale druk — wat u allen zo dierbaar is — moeilijk te realiseren zullen zijn in onze unitaire Staat. In een gefederaliseerde Staat zou dit alles veel eenvoudiger en veel efficiënter kunnen geschieden, na een eerlijke en correcte staatshervorming. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op verschillende andere banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Eerste minister Martens.

De heer Martens, Eerste minister. — Mijnheer de Voorzitter, ik antwoord nu op de interpellatie van de heer André Geens maar ik zal tevens mijn uiteenzetting houden in het kader van de algemene bespreking van de Rijksmiddelenbegroting voor 1987.

Zoals het een goede traditie is, wil ik in de eerste plaats de rapporteur, de heer Van houtte, gelukwensen voor zijn zeer synthetisch verslag. Het verslag bevat twee belangrijke documenten. Ten eerste, het document met betrekking tot de beslissingen van het overlegcomité van 25 november van dit jaar in verband met de toepassing van de wetten op de hervorming van de instellingen, meer bepaald wat de parastatale instellingen betreft. Het tweede document handelt over het tienpuntenplan van de regering in verband met de werkgelegenheid. Het is een goede zaak, mijnheer de Voorzitter, dat dergelijke documenten een officieel karakter krijgen, althans opgenomen zijn in de officiële parlementaire stukken. Ik wens de Senaat daarvoor te feliciteren.

Ik zal dus allereerst in het algemeen spreken over het regeringsbeleid. Ik heb dat reeds uitvoerig gedaan bij het wetsontwerp tot bekrachtiging van de bijzondere-machtenbesluiten, die ondertussen kracht van wet hebben gekregen sedert de datum van hun inwerkingtreding. Het gaat om meer dan 70 bijzondere-machtenbesluiten die essentieel de maatregelen van het spaarplan van de regering bevatten zoals het in Hertoginnedal in de maand mei van dit jaar werd beslist. Dat feit heeft niet zoveel publiciteit gekregen in de pers. Nochtans is het van ongemeen belangrijke betekenis. Er moeten uiteraard nog enkele besluiten worden genomen. Deze 70 bijzondere-machtenbesluiten die in werking zijn getreden vormen een wezenlijk element in het herstelbeleid van de regering, meer bepaald wat de begrotingssanering betreft.

Zoals ik reeds eerder heb opgemerkt is het onbetwistbaar dat de grote macro-economische evenwichten van ons land opnieuw zijn hersteld. Toen wij vijf jaar geleden bijna dag op dag met de huidige regeringscoalitie aantraden, bevatte het beleid zeer onevenwichtige elementen terwijl nu verschillende indicatoren van de economie zijn rechtgetrokken.

De toestand is nu bijna omgekeerd: de betalingsbalans vertoonde eind 1981 een recorddeficit van meer dan 165 miljard; we gaan nu naar een surplus van 150 miljard. Wij stevenen af op een betalingsoverschot voor de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie voor de lopende verrichtingen van ruim 150 miljard.

Op het ogenblik ligt de inflatie amper 0,6 pct. hoger dan één jaar geleden. Op jaarbasis bedraagt zij nu 1,3 pct. In de Europese Gemeenschap doen enkel Duitsland en Nederland het beter. Wij mogen dus zeggen dat de inflatie vrijwel is stilgevallen. Ik geef toe dat de energieprijzen een heel belangrijke factor zijn in deze ontwikkeling. Dat geldt echter ook voor andere landen. Wat telt is het globale resultaat. Overigens denk ik niet dat er één enkele economische waarnemer is die voor 1987 een inflatie voorspelt hoger dan 1 à 2 pct.

Ik zal niet ontkennen dat de sanering van de openbare financiën en het volledig van kracht worden van het spaarplan, vooral van 1987 af,

zal drukken op de economische activiteit en op de tewerkstelling. Zoals uit communiqués van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven over de recente evolutie blijkt, behoort ons land nu, gelet op de resultaten van de voorbije maanden, tot de snelste groeiers in de Europese Gemeenschap. Ramingen voor het hele jaar 1986 wijzen op een stijging van het globale BNP-volume met circa 2 pct.

Er zijn drie groeipolen die zich ontwikkelen. Ten eerste, is er een forse stijging van het uitvoervolume: plus 6 pct. voor de eerste negen maanden van dit jaar: dat is het dubbele van vorig jaar. Een tweede groeipool vormen ongetwijfeld de investeringen. Voor de eerste maanden wijzen de BTW-aangiften op een totale aangroei van 10 pct. in waarde en ook in volume. Voor de verwerkende nijverheid alleen reeds wordt nagenoeg een groeitempo van 20 pct. bereikt. Dit tempo werd trouwens vooropgesteld door de Nationale Bank. Een derde groeipool wordt op het ogenblik in ons land gevormd door de gunstige ontwikkeling van het verbruik van duurzame consumptiegoederen. De inschrijving van nieuwe auto's, bijvoorbeeld, ligt 10 pct. hoger dan in 1985. Ingevolge de lage inflatie hebben de indexsprongen een geringere weerslag gehad op de uitvoering van het spaarplan. Dat zal ook zo zijn in 1987. Dat is de reden waarom wij de consolidatie hebben beslist en hebben behouden van 1 januari 1987 af.

Er werd gevraagd wat er moet gebeuren om die groeipolen te behouden. Ook ik vind dat hieraan aandacht moet worden besteed, vooral omdat het gaat om elementen die toekomstgericht zijn. Wij denken dat die groeipolen geconcentreerd moeten blijven rond de privé-investeringen en de netto-uitvoer omdat wij aan de hand van de gegevens van de jongste maanden kunnen aantonen dat daar het heil voor het verder herstel van onze economie moet worden verwacht.

Wij hebben ongetwijfeld ook belangrijke resultaten bereikt inzake werkgelegenheid. Speciaal ter attentie van de heer Geens merk ik op dat de afgelopen twee jaar telkens ongeveer 27 000 arbeidsplaatsen werden gecreëerd. Dit is voor het eerst sedert het uitbreken van de economische crisis. Het gaat om ongeveer 24 000 arbeidsplaatsen in de privé-sector alleen, waarvan meer dan 5 000 nieuwe zelfstandigen. Daarbij zijn ongetwijfeld elementen te danken aan het overheidsbeleid.

De maatregelen die op regeringsinitiatief tot stand kwamen zijn enig in Europa, bijvoorbeeld het 5-3-3-programma, in een volgend akkoord met de sociale partners de tweemaal maximum 1,5 pct.-regel voor toepassing van de werkgelegenheid, het plus 1-plan en dergelijke meer.

Ook als het juist is dat er bij de mensen die een nieuwe job hebben gevonden heel wat deeltijdwerkers zijn, gaat het toch om één van de meest positieve en merkwaardige ontwikkelingen die wij hebben gekend als wij ons land vergelijken met de andere landen van de EEG.

Je ne nie pas que l'application du plan de Val-Duchesse entraînera des pertes d'emplois, plus spécialement dans le secteur public et dans les institutions dans lesquelles des assainissements doivent être réalisés, pertes d'emplois que l'OCDE et la Commission européenne estiment d'ailleurs à environ 18 000.

Le défi consiste pour le gouvernement, mais aussi pour les interlocuteurs sociaux, à faire évoluer notre économie d'une situation dans laquelle les pouvoirs publics étaient obligés d'intervenir, en période de crise aiguë, vers une situation qui permette au secteur privé d'embaucher des milliers de personnes et de normaliser ainsi l'emploi.

Les négociations relatives à l'accord interprofessionnel et à son application sectorielle, qui font presque quotidiennement l'objet d'informations, se poursuivent dans une atmosphère positive.

Ma première impression est qu'en ce qui concerne le maintien de la compétitivité et de l'emploi, les effets que nous escomptions de l'application de cet accord interprofessionnel se confirment. Les revendications en matière d'augmentations salariales sont modérées, ce qui signifie que les interlocuteurs sociaux sont, eux aussi, conscients de la nécessité de maintenir la compétitivité de nos entreprises. Il faudra évidemment attendre le résultat global pour pouvoir émettre une appréciation définitive, mais, je le répète, c'est avec beaucoup de modération que se déroulent les négociations intersectorielles, dans le respect, d'une part, d'un facteur fondamental: le maintien de la compétitivité, et, d'autre part, d'une clause inhérente à l'accord et qui concerne l'emploi. Mais il faut être réaliste, l'application de l'accord interprofessionnel portant sur l'affectation des 0,5 p.c. de la masse salariale pendant deux ans ne permettra que la création d'au maximum 7 000 emplois nouveaux.

C'est la raison pour laquelle le gouvernement a été obligé d'adopter des mesures complémentaires, comme ce fut le cas au mois de novembre

dernier, mesures qui ont été traduites dans des textes et sur lesquelles je reviendrai au cours de mon intervention.

Naast de onbetwistbare resultaten op het stuk van het herstel van de grote macro-economische evenwichten zoals competitiviteit, handels- en betalingsbalans, inflatie — de Belgische gemeenschap leeft niet meer boven haar stand waar dit in 1981 wel het geval was met 3 à 4 pct. —, werden ook inzake de twee moeilijkste en cruciale punten van het herstelbeleid onbetwistbaar resultaten geboekt. Het betreft namelijk de budgettaire sanering en het scheppen van meer werkgelegenheid, twee elementen waarvan wij in het regeerakkoord van eind 1985 hebben gezegd dat wij in deze legislatuur definitieve resultaten wilden bereiken.

De budgettaire sanering — ik wil er de Senaat nogmaals aan herinneren — is de bestaansreden zelf van de regering.

Le budget des Voies et Moyens est un budget crucial. Il suffit de voir les chiffres pour s'en rendre compte.

J'ai la conviction que l'exercice budgétaire 1986 se clôturera avec un déficit qui sera, en chiffres absolus, inférieur à celui de l'année 1985. Ce sera la première fois depuis bien des années.

Le budget 1987, lui, se clôturera par un déficit qui sera inférieur de 150 milliards à celui du budget de 1986, si le plan est correctement appliqué. Et il le sera, monsieur Desmarets; nous en apporterons la preuve lors du contrôle budgétaire. Il s'agit, non pas d'une évolution, mais d'une révolution. Telle est la grande signification politique de ce budget 1987.

Ik wou daar toch op wijzen en tevens opmerken dat ik niet blind ben voor de tekortkomingen inzake de afwikkeling van de begrotingsprocedure.

Mme Delruelle a mis l'accent sur cet aspect et je suis très conscient du fait que le gouvernement devra faire un effort énorme pour présenter ses budgets de dépenses avant la fin du mois de février 1987.

Le retard qui s'est produit pendant l'année 1986 était dû à nos concertations en vue des décisions de Val-Duchesse. Le gouvernement a donc une excuse valable; celle-ci ne vaudra pas pour les mois qui suivront. En effet, à présent, la procédure budgétaire normale avec le contrôle habituel du Parlement doit être à nouveau possible. Elle sera poursuivie par le gouvernement tout entier avec le maximum d'énergie, maintenant que nous sommes dans une phase de solution de toute une série de problèmes politiques aigus, et ce avant la fin de l'année, comme je l'espère.

Le gouvernement devra consacrer toute son énergie, d'une part, à faire progresser la discussion des budgets et à appliquer correctement le plan d'assainissement et, d'autre part, à poursuivre sa politique de l'emploi.

In dit verband zou ik aan de heer De Kerpel willen zeggen dat het systeem van de nulgroei van de reële loonsverhogingen dat wij bij wet hadden ingevoerd, vervalt op 31 december aanstaande. Van dan af zullen de sociale partners er, via sectoriële akkoorden, moeten voor zorgen dat de competitiviteit gewaarborgd blijft en dat loonsverhogingen met mate worden bedongen. Wat wij, gedurende weldra vijf jaar, hebben kunnen realiseren en ook in stand houden, namelijk het herstel van de concurrentiekracht en het handhaven ervan, zal voortaan verder worden gewaarborgd via de toepassing van het interprofessioneel akkoord.

Onnodig u te zeggen dat ik met grote aandacht heb geluisterd naar de uiteenzettingen van de heer Van Grembergen, van mevrouw Herman en van vele anderen die, meer in het kader van het algemene regeringsbeleid, de ontwikkeling van onze samenleving betroffen. Zij behandelden problemen van milieubeleid, van demografische ontwikkeling, van bestrijding van maatschappelijke kwalen zoals drugs en van, wat men de moderne pest is gaan noemen, het probleem aids. Ik wil er even op wijzen dat die vraagstukken ook aan bod zijn gekomen op de recente Europese top in Londen.

Het verheugt me dat de Europese Gemeenschap, die voor grote interne vraagstukken staat, toch de weg vindt van samenwerking, ook inzake veiligheid en terrorisme, hoewel bepaalde van deze punten niet in het verdrag van Rome of in de Eenheidsakte zijn opgenomen. In deze gunstige ontwikkeling sluiten de Europese landen hun beleid meer en meer aan, zoeken voor grote maatschappelijke kwalen samen naar een oplossing en verenigen hun activiteiten.

Dat betekent niet dat de nationale overheid niet bijzonder actief moet zijn. Bepaalde leden van de regering zijn zeer actief voor een aantal van deze problemen. Wij moeten toejuichen dat met grote energie inzake milieubeleid en bestrijding van grote maatschappelijke kwalen wordt opgetreden. Ik hoop dat dit verder mogelijk is met grote efficiëntie.

Ik meen dat één van de pluspunten van deze regering is, dat ze naast haar essentiële taak tot economisch en budgettair herstel en vooral tot herstel van de werkgelegenheid, ook grote aandacht heeft voor de reeds vermelde problemen.

Ik ben er zeker van dat bij het verstrijken van de bijzondere-machtenperiode — voor de normale materies op 31 december 1986 en op 31 maart 1987 voor de sociale zekerheid en de begroting — de dialoog met het Parlement zal worden versterkt, dat het beleid rekening zal houden met zowel meerderheid als oppositie en dat de leden van de regering bij besprekingen telkens — zoals de basis van ons systeem oplegt — stipt aanwezig zullen zijn.

A Mme Delruelle, je tiens à dire que nous sommes en train, dans le cadre de l'action gouvernementale, d'exécuter les décisions du 25 novembre en ce qui concerne les parastataux. Une réunion importante aura lieu demain matin. Vous connaissez la clause de simultanéité. Répondant ainsi également à M. de Wasseige, je dirai, une fois encore, combien ce dossier technique est extrêmement compliqué. Il a été nécessaire d'attendre en raison d'une hypothèque politique majeure, c'est-à-dire l'absence d'accord sur la réalisation du transfert des moyens financiers. A présent, cet accord existe et nous pouvons, dès lors, nous atteler à la solution d'une série de problèmes techniques dont dépend le transfert dans de bonnes conditions.

Mevrouw Herman ging in op het debat dat was ingezet door de heer Van Grembergen. Ze heeft met grote intelligentie gesproken over aangelegenheden die de sociaal-economische problematiek overtreffen en die van essentieel belang zijn voor de overleving van onze samenleving. Zij doet dit niet uitsluitend op basis van oude recepten, maar houdt rekening met nieuwe gegevens. In haar uiteenzettingen geeft ze telkens blijk van een positieve ingesteldheid die zoekt naar evenwichten en die extremen vermijdt. Het is belangrijk hierop ter gelegenheid van dit debat de aandacht te vestigen.

Ik kom nu tot de beantwoording van specifieke vragen die door verschillende sprekers, onder meer door de heer Geens deze ochtend, werden gesteld.

J'en viens à la pression fiscale et parafiscale. Je veux répéter que toute réforme sérieuse sur ce plan est impossible sans la réalisation du plan d'assainissement budgétaire. Il est illusoire de croire qu'un allègement sérieux de la pression fiscale et parafiscale dans notre pays soit envisageable sans le plan de Val-Duchesse.

Je suis convaincu de la monotonie de mon propos mais il est de mon devoir, en tant que Premier ministre, de souligner qu'il s'agit là d'une condition élémentaire, essentielle. Cela dit, j'admets que la pression fiscale doit effectivement être diminuée.

Comme l'ont souligné M. Geens et d'autres membres de cette assemblée, une deuxième raison s'impose: nous devons avoir le courage de réformer notre système de dépenses fiscales. Sans doute, cette deuxième opération sera-t-elle la plus délicate, la plus pénible.

Il est de mon devoir d'affirmer la nécessité d'alléger cette pression des charges qui pèsent sur notre population mais aussi de rappeler que les deux conditions précitées sont essentielles à la réalisation de la réforme nécessaire et souhaitée sans doute par une très grande majorité de la population.

Zo kom ik tot de maatregel van het pensioensparen. Ik was er persoonlijk van overtuigd dat deze maatregel een enorme weerklank zou hebben bij de publieke opinie. Dat is ook niet verwonderlijk; het derdeleefijdsparen beantwoordt aan drie essentiële goede instincten van onze bevolking. Ten eerste, het sparen zelf, wat zeer sterk aanwezig is in ons land, veel sterker dan in andere landen. Ten tweede, het verlagen van de fiscale druk, die ermee gepaard gaat. Alleen reeds deze twee elementen dragen bij tot het succes van een dergelijk systeem. Ten derde, het vormen van een bijkomend pensioen zelf, hoewel er helemaal geen sprake van is dat het wettelijk pensioen op de helling wordt gezet. Ik wil dat nogmaals beklemtonen!

Door de combinatie van deze drie elementen in het derde leefijds- of pensioensparen — het komt tot uiting in de publiciteit in kranten en weekbladen — zal de maatregel waarschijnlijk een enorm succes worden. De bevolking heeft er terecht in deze tijden van moeilijkheden en inleveringen drie positieve elementen in herkend. De hele discussie gaat evenwel over de vraag of het verantwoord is dit te doen in omstandigheden waarin veel inleveringen worden gevraagd en er ook nog veel miserie en armoede bestaan in onze samenleving. De studie van professor Deleeck heeft aangetoond dat het niet juist is wat men jarenlang heeft beweerd, namelijk dat tijdens de periode van het herstelbeleid het aantal armen

in ons land zou zijn gestegen. De studie, ook al wordt het armoedever-
schijnsel niet onderschat, heeft precies aangetoond dat het aantal armen
is afgenomen, onder meer ingevolge het optrekken van het bestaansmini-
mum. Er is dus een veel genuanceerder beeld ontstaan.

Men kan zich inderdaad afvragen of het verantwoord is, op een
ogenblik dat ons land kampt met een economische en sociale crisis en
dat grote inspanningen worden gevraagd, een fiscale gunstmaatregel te
treffen voor die burgers die 20 000 of 40 000 frank per jaar kunnen
besteden aan pensioensparen. Mijn antwoord en dat van de regering is het
volgende: Er hoeft daardoor niet noodzakelijkerwijze een tegenstelling te
ontstaan. Als de regering, als de beleidsverantwoordelijken, hun plicht
doen ten aanzien van de zwakken, als zij het systeem van de sociale
zekerheid in stand houden, als zij — zoals wij hebben gedaan — hun
inspanningen opdrijven ten gunste van de zwaksten in onze samenleving,
als zij een menswaardig levensminimum waarborgen, dan is het wel
degelijk verantwoord dat wij voor andere groepen in de samenleving,
die zwaar gebukt gaan onder een grote fiscale druk, ook stimulerende
maatregelen op dat gebied nemen. In die zin antwoord ik ook op de
vraag van de heer Geens.

In verband met zijn vraag over het energiebeleid en meer bepaald over
de gevolgen van de ramp van Tsjernobyl, zou ik het volgende willen
zeggen. Naar aanleiding van die ramp heeft de regering in de Minister-
raad van 9 mei 1986 beslist dat een omstandig verslag aan het Parlement
zou worden voorgelegd in verband met de gevolgen van dit ongeval en
met de maatregelen die daaromtrent werden genomen. De discussies
rond dit verslag zijn nog niet rond in beide Kamers en een eventuele
amendering van de tekst is dus nog mogelijk.

In afwachting wijs ik op de tekst die betrekking heeft op de Belgische
kerncentrales, die in Ministerraad werd goedgekeurd en die u vindt op
de pagina's 78 en 108 van het verslag.

De eerste tekst luidt als volgt: «Het is duidelijk dat elke beslissing
met betrekking tot de bouw van kerncentrales in iedere omstandigheid
afhankelijk is van sluitende voorwaarden met betrekking tot hun veilig-
heid. Het is dan ook evident dat de Belgische regering, geconfronteerd
met de vraag naar de bouw van een nieuwe kerncentrale, rekening zal
houden met datgene wat zich heeft voorgedaan in de kerncentrale te
Tsjernobyl, de oorzaken en de omstandigheden die de ontwikkeling van
de gevolgen ervan hebben bepaald voor zover deze relevant zijn voor de
Belgische kerncentrales. Bij het vastleggen van het energiebeleid zal
de regering ook rekening houden met de mogelijkheden van andere
energiedragers.»

De tweede passus luidt: «De Belgische verantwoordelijke overheden
zullen niet nalaten van alle elementen die nog beschikbaar zouden kunnen
komen, gebruik te maken in het belang van de veiligheid van de Belgische
centrales. Indien installaties of procedures moeten aangepast worden,
zal dit gebeuren. Dit is ten andere het geval geweest na het ongeval in
Harrisburg.» In lijn met deze stelling in dit verslag zal de regering een
bijzonder groot belang hechten aan de eventuele nieuwe elementen die
naar voren zullen komen en de conclusies die zullen getrokken worden
als gevolg van de instelling van de bijzondere onderzoekscommissie in
Kamer en Senaat.

In verband met de overheidsbedrijven weet de heer Geens dat de
regering met bijzondere machten de herstructurering kan invoeren. Tot
op heden hebben wij genummerde koninklijke besluiten gepubliceerd in
verband met de herstructurering van de Regie der Luchtwezen, de NMBS
en de Regie der Posterijen. Deze herstructureringen zijn in uitvoering.
De Regie der Belgische Rijkskoel- en -vriesdiensten werd afgeschaft.
Andere instellingen van openbaar nut, zonder bedrijfskarakter, werden
grondig gesaneerd, onder meer het Nationaal Instituut voor de huisves-
ting, de Centrale Raad voor het bedrijfsleven en het academisch zieken-
huis van de Rijksuniversiteit Gent.

In antwoord op de vragen over de werkgelegenheid zal ik niet in detail
herhalen welke maatregelen de regering genomen heeft. Ik heb reeds
gezegd dat er, voor het eerst sedert het begin van de crisis, in de aan-
groei van de nieuwe arbeidsplaatsen ongetwijfeld veel deeltijdse banen zijn.
Op dit stuk stond ons land achter ten opzichte van de andere landen. Ik
meen dat het een goede zaak is dat deze deeltijdse arbeid is doorgetrokken
zodat ons land thans op hetzelfde niveau komt als andere landen. Deeltijdse
arbeid is, gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen die
zich voordoen, een flexibele oplossing voor de problemen in gezinnen
waar man en vrouw uit werken gaan.

Met onze maatregelen, die essentieel een verlichting betekenen van de
lasten van de bedrijven met 140 000 frank per jaar, staan wij voor de
vraag of wij de groepen, die minder mogelijkheden hebben, een tweede

en nieuwe kans moeten geven. Jongeren, die talent hebben en die een
goede opleiding hebben genoten, hebben op het ogenblik niet veel
problemen meer bij het vinden van een baan. Integendeel, de jongeren
die minder talent hebben en geen goede opleiding hebben gekregen,
vormen het grootste gedeelte — onder wie 64 pct. jonge vrouwen — van
de jonge en langdurige werklozen. Via dit systeem willen wij alternerend
werken en opleiden, door een drastische vermindering van de marginale
arbeidskost voor de ondernemingen, en voor de werklozen van lange
duur de voorwaarden creëren opdat zij een tweede kans zouden krijgen.

Mijnheer Geens, wij hebben de maatregelen voor de langdurig werklo-
zen inderdaad willen concentreren zodat zij een echte zweepslag zouden
betekenen op de aanwervingen in 1987. Het stelsel van alternerend
werken en opleiden is echter een permanente noodzaak. Bij vorige
gelegenheden heb ik u ook gezegd dat wij daarover zeer spoedig een
evaluatie zullen maken. Indien zou blijken dat de maatregelen minder
succes hebben dan wij verwachten, zullen wij met dezelfde prioriteit als
voor de veiligheidsvraagstukken aanvullende maatregelen nemen.

In verband met de hervorming van de parallelle arbeidscircuits zal de
regering eerstdaags een ministerieel besluit treffen waarin de criteria
worden gepreciseerd die BTK- en Dac-promotoren de mogelijkheid
zullen geven om geheel of gedeeltelijk te worden vrijgesteld van het
gedeelte van het loon voor BTK- en Dac-werknemers, die zij voortaan
zelf zouden moeten betalen. U weet ook dat het systeem van de Geco's
of de Gesco's, de gesubsidieerde contractuelen, volop in uitvoering is.

Mijnheer Geens, u hebt een technische vraag gesteld in verband met
het afschaffen van de investeringsverplichting. Daarover kan ik u het
volgende mededelen. De ondernemingen die zogenaamd uitzonderlijke
winsten maken, worden inderdaad niet langer verplicht — er is een tekst
in voorbereiding inzake het wetsontwerp tot stimulering en modernise-
ring van de economie — een gedeelte van hun winsten te besteden aan
staatsinvesteringen of staatsobligaties.

Voor een goed begrip van de redenen die aan de opheffing ten
grondslag liggen, moet een kosten-batenanalyse van de vroegere bepaling
worden gemaakt. De «kosten» van de vroegere bepaling zijn gestegen,
in die zin dat tengevolge van de daling van de belastingvoeten voor de
ondernemingen in het buitenland, de beleggingen in België relatief minder
aantrekkelijk worden. Meer bepaald de fiscale hervormingen in de Vere-
igde Staten van Amerika dreigen te leiden tot een daling van de
Amerikaanse investeringen in ons land. Deze maatregel van de belasting-
investeringen had onbetwistbaar een negatieve invloed op de buiten-
landse investeerders. Wat de doeltreffendheid ervan betreft, kan men de
vraag stellen of het aangewezen is een verplichting tot investering te
behouden op een ogenblik dat een aanzienlijke herleving van de investe-
ringen zich voordoet.

Ik heb reeds gezegd dat voor 1986 wordt gerekend op een stijging van
10 pct. van de ondernemingsinvesteringen in vaste activa. Voor de
verwerkte nijverheid zal die stijging waarschijnlijk 17 pct. bedragen;
de Nationale Bank stelt 20 pct. voorop. In tegenstelling tot vroeger blijkt
daarenboven dat het thans gaat om uitbreidingsinvesteringen, eerder dan
om rationaliseringsinvesteringen. De cijfers voor de tewerkstelling liegen
er ook niet om: twee jaar tijd, namelijk tussen 30 juni 1984 en 30 juni
1986, werden 54 000 nieuwe arbeidsplaatsen geschapen waarvan 48 000
in de privé-sector.

M. André Geens, comme d'autres orateurs, a traité de l'application
de l'accord de la Sainte-Catherine. Sur la base d'un travail technique
important entrepris ces dernières semaines, se tiendra demain matin
une nouvelle réunion du comité de concertation entre le gouvernement
national et les exécutifs, au cours de laquelle nous prendrons les décisions
d'exécution de cet accord important.

Comme vous le savez, nous examinons maintenant d'autres dossiers
délicats. Je pense en particulier au problème des KS, au sujet duquel
vous avez pu prendre connaissance du rapport du conseiller du gouverne-
ment, M. Gheyselinck, qui a réalisé un travail remarquable.

Notre intention est aussi d'exécuter l'élément de l'accord de gouverne-
ment qui concerne les droits de succession pour la Région bruxelloise.
Je vous rappelle les deux conditions: un plan d'assainissement dans
chaque commune et un plan de restructuration pour l'Agglomération
bruxelloise.

Het is de bedoeling ook in deze dossiers de nodige beslissingen te
nemen. Wij zitten volop in de discussie over de financiering van de
Kempense Steenkoolmijnen. Ik meen te mogen zeggen dat er de voorbije
twee dagen belangrijke vorderingen werden gemaakt en dat wij in het
kader van de wet van 5 maart 1984 blijven.

Het is ook onze bedoeling, het regeerakkoord uit te voeren wat betreft het Brusselse Gewest en meer bepaald wat betreft de voorwaarden die verbonden zijn aan het toewijzen van de successierechten aan dit Gewest en ook tot een vergelijk te komen in verband met het saneringsplan op gemeentelijk niveau.

M. Moureaux. — Tout le paquet, monsieur le Premier ministre ?

M. Martens, Premier ministre. — Non, monsieur Moureaux. J'ai dit et je répète que nous avançons point par point et dans l'ordre.

Wij maken daar niet één grote pot nat van, maar wij behandelen ieder dossier afzonderlijk.

Het vertrouwen bestaat binnen de regering, mijnheer Moureaux, en iedereen weet dat het regeerakkoord correct en volledig zal worden uitgevoerd. Het is dan ook onze bedoeling, alvorens enkele dagen met vakantie te gaan, het dossier Brussel te behandelen — zoals wij volop besprekingen voeren over de financiering van de KS — en ook daar tot een besluit te kunnen komen.

M. Moureaux. — C'est la raison pour laquelle vous retardez depuis trois semaines l'approbation des plans d'assainissement des communes bruxelloises.

M. Martens, Premier ministre. — Nous avons encore récemment approuvé plusieurs dossiers de communes bruxelloises. Ce que vous dites est en contradiction avec les faits. Nous avons approuvé l'accès au Fonds Nothomb de plusieurs communes. Lors du récent Conseil des ministres nous avons approuvé le plan de la commune d'Evere, après ceux d'Uccle, d'Etterbeek et de Saint-Gilles.

M. Desmarests. — Pas Uccle !

M. Martens, Premier ministre. — C'est exact, monsieur Desmarests. Il s'agissait d'Ixelles, d'Etterbeek, de Saint-Josse, de Saint-Gilles et, récemment, lors du dernier Conseil des ministres, d'Evere.

M. Moureaux. — Le Conseil des ministres a-t-il approuvé ces plans ?

M. Martens, Premier ministre. — Oui, nous les avons approuvés.

M. Moureaux. — Que reste-t-il ?

De heer Martens, Eerste minister. — Wij doen dat in de volgorde dat de dossiers worden ingediend.

M. Moureaux. — Vous venez de dire les conditions de l'accès aux droits de succession et de citer les plans d'assainissement parmi celles-ci !

M. Martens, Premier ministre. — Sur le plan de l'approbation des plans d'assainissement des communes, le travail est terminé.

M. Moureaux. — Tous les plans sont donc approuvés ?

M. Martens, Premier ministre. — Presque tous !

M. Moureaux. — Lesquels ne le sont pas ?

M. Martens, Premier ministre. — Vous cherchez des difficultés là où elles ne sont pas.

Nous prendrons également une décision en ce qui concerne le plan de restructuration de la Région. Les conditions seront aussi réalisées pour mener à bonne fin ce dossier et cet élément de l'accord de gouvernement.

Wij zullen ook daarover een beslissing nemen; dat is mijn overtuiging.

Wat de Kempense Steenkoolmijnen betreft, mijnheer Geens, zullen wij ons houden aan de bepalingen van de wet van 5 maart 1984. Op het stuk van de sociale begeleiding en de reconversie zullen wij dezelfde beginselen toepassen als voor de andere belangrijke dossiers.

Het jaar is nog niet ten einde. Ik ben blij dat het belangrijke debat over de Rijksmiddelenbegroting nog vóór Kerstmis konden plaatshebben.

De heer Seeuws. — Dat is toch veel te laat.

De heer Martens, Eerste minister. — De Rijksmiddelenbegroting voor 1987 werd perfect tijdig ingediend !

De heer Wyninckx. — En alle andere begrotingen van 1986 dan ?

De heer Martens, Eerste minister. — Wij zullen blijven verder werken in dezelfde sfeer als tot nu toe. Dit heeft niet alleen belangrijke resultaten opgeleverd, maar heeft ons ook toegelaten delicate problemen op te lossen. Iedereen weet dat sedert september jongstleden heel delicate, communautaire problemen de essentiële taken van de regering dreigen te vertragen. Ik ben dus gematigd optimistisch dat de regering en haar meerderheid de delicate problemen, die door anders samengestelde regeringen tot nu toe nooit konden worden opgelost, wel zullen kunnen oplossen. Dit is zeer belangrijk voor de betrokken ondernemingen en instellingen en zelfs voor het hele land. Wij zullen aldus ons herstelbeleid kunnen voortzetten.

Ik wil er nogmaals de aandacht op vestigen dat dank zij de Rijksmiddelenbegroting het tekort in 1987 150 miljard frank lager zal liggen dan dit jaar. Deze inspanning, de voortzetting van het herstelbeleid en de oplossing van een aantal delicate problemen lijken mij de moeite waard om verder te werken en daarom vraag ik dan ook het vertrouwen van de meerderheid. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het incident is geloten.

L'incident est clos.

La parole est à M. Sondag.

M. Sondag. — Monsieur le Président, je ne puis laisser se dérouler, devant le Sénat, la présente discussion publique sur le budget des Voies et Moyens qui engage les grandes orientations budgétaires pour 1987 sans évoquer les décisions particulièrement lourdes en conséquences économiques et sociales, prises le 16 décembre dernier par le Conseil européen des ministres de l'Agriculture dans le cadre d'un « accord historique », suivant une expression souvent soulignée.

L'Europe est sauvée, son budget aussi. Et la politique agricole commune est-elle aussi sauvée ? Peut-être ? Mais les agriculteurs ont reçu un choc qui risque d'être fatal à un grand nombre d'entre eux, surtout dans les petites et moyennes exploitations agricoles familiales.

Après le contingentement déjà ancien dans le secteur betteravier, avec une détérioration progressive des conditions de paiement, détérioration davantage ressentie au niveau des petits producteurs; après les cotisations de coresponsabilité imposées, depuis plusieurs années, aux producteurs laitiers; après l'instauration de quotas laitiers, depuis le début de 1984, et la perception en cours de cotisations supplémentaires, appelées « super-prélèvement », en cas de dépassement de production et l'ajout de normes de qualité toujours plus sévères; après des exigences constamment renforcées dans le secteur des céréales et, subseqüemment, une diminution très sensible des prix finalement payés aux producteurs, alors qu'entre-temps, le prix du pain connaissait différentes augmentations; après Val-Duchesse qui a restreint les engagements du Fonds agricole et du Fonds d'investissement agricole, jusqu'à porter atteinte aux moyens d'installation des jeunes agriculteurs; après l'instauration d'un Fonds de la santé et de la production des animaux, fonds à financer également par des cotisations imposées aux producteurs agricoles; après toutes ces mesures, accumulées en quelques années, et dont certaines constituent une parafiscalité incontestable, le Conseil européen vient donc de décider de nouvelles limitations — drastiques, celles-ci — des quotas laitiers et des réductions d'intervention sur le marché de la viande bovine, tout en engageant cependant une politique sociostructurelle à mettre en œuvre « avant la fin février 1987 ».

Certes, plusieurs mesures prises au cours des dernières années, et le 16 décembre dernier encore, visant à limiter la production globale et le coût du stockage au-delà de quantités déterminées en fonction du marché européen et mondial, ont permis de sauvegarder des niveaux plus ou moins réguliers de prix et d'éviter ainsi l'effondrement généralisé des prix dans des secteurs qui intéressent la grande majorité des agriculteurs, principalement dans l'agriculture familiale.

Malgré les efforts poursuivis par le secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture, soutenu par l'ensemble du gouvernement précédent, certaines mesures ont été appliquées trop durement. Des corrections devront donc intervenir encore dans le traitement des cas litigieux, même si ceux-ci sont de moins en moins nombreux. Il s'agira aussi de tenir davantage compte des contraintes régionales, notamment dans la mobilité des quotas laitiers.

Mais, au lendemain des dernières décisions du Conseil européen, les familles agricoles sont secouées : elles se sont engagées résolument dans la modernisation et la productivité; elles ont assuré la sécurité alimentaire à près de trois cents millions d'Européens : elles étaient prêtes à contribuer au sauvetage de millions d'êtres humains mourant de faim, à travers le monde.

L'Europe, les agriculteurs l'ont faite. Ils y ont cru, parmi les premiers. Ils la voulaient plus présente dans le monde, participant à des actions humanitaires et, finalement, de paix, cette paix dont on parlera tellement pendant cette période de Noël, mais qui ne sera pas lumineuse dans nos campagnes.

La déception est profonde. De plus en plus, les responsables choisissent le malthusianisme dans la production alimentaire, ou alors la loi du plus fort. D'année en année, les responsables européens démontrent leur incapacité à exporter nos produits de qualité et notre génie technologique dans le domaine rural. Les principales réalisations sont des initiatives privées.

Serait-ce un abandon de la part de certains responsables européens ou une soumission prudente à la pression américaine ?

Ces réflexions, j'en conviens, expriment une amertume que d'aucuns estimeront excessive. Nous aurons l'occasion de développer ultérieurement des considérations plus précises et, partant, plus nuancées.

J'ai proposé au président de la commission de l'Agriculture et des Classes moyennes de la Chambre de tenir, au début du mois de janvier 1987, une réunion conjointe avec notre commission du Sénat, comme nous le faisons régulièrement deux ou trois fois par an, pour entendre et interroger le secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur l'accord du 16 décembre 1986 et sur les orientations de la présidence belge.

Mais, dès maintenant, alors que s'opèrent les grands choix budgétaires pour 1987, je voulais dire très nettement à M. le Vice-Premier ministre et ministre du Budget que des mesures compensatoires s'imposent sur le plan national — comme pour les autres secteurs sociaux et économiques — pour sauvegarder les revenus du travail des agriculteurs et rémunérer équitablement les investissements qu'ils ont engagés.

Nous espérons que le ministre du Budget sera aussi compréhensif que son prédécesseur, y compris sur le plan de la politique scientifique. Il s'agira que les mesures sociostructurelles comprises dans l'Accord européen du 16 décembre 1986 soient prêtes avant la fin février 1987.

Il me paraît indiqué d'établir de toute urgence un programme qui prenne en charge les répercussions sociales et les implications régionales, comme le demandait le comité directeur du PSC il y a quelques jours. Je me réjouis de pouvoir formuler cette requête en présence de M. le Premier ministre.

De graves décisions sont tombées au niveau européen. Notre pays doit maintenant les appliquer, mais en tenant compte de la réalité sociale.

Le lendemain de la prise de ces décisions, le gouvernement français mettait deux milliards de francs français à la disposition du ministre de l'Agriculture pour engager un premier train de compensations, en attendant la mise en place d'un programme plus large, sur base d'une évaluation plus précise des effets réels et micro-économiques des mesures européennes. Nous attendons aussi une réponse rassurante aux inquiétudes profondes des familles agricoles.

C'est sur base des actions qui seront engagées entre-temps et des moyens qui seront mobilisés que nous apprécierons le budget du ministère de l'Agriculture de 1987.

Certaines mesures peuvent évidemment se retrouver dans d'autres budgets ministériels, comme ceux, par exemple, de la Prévoyance sociale, des Pensions ou de l'Emploi et du Travail.

Il s'agira aussi d'encourager efficacement l'investissement foncier à usage agricole, effectué à long terme et à faible taux d'intérêt, afin de restaurer la confiance des propriétaires dans ce type de placement et d'assurer la sécurité suffisante aux exploitants locataires. Ces incitants fiscaux sont évidemment à situer dans le cadre de la réforme du bail à ferme, comme le prévoit la déclaration gouvernementale et constituent également une réponse à l'insécurité actuelle de nombreux exploitants agricoles.

Je connais les bonnes intentions du ministre des Finances dans ce domaine. Nous espérons qu'elles se concrétiseront prochainement.

L'exposé général du budget des Recettes et des Dépenses pour l'année budgétaire 1987 définit la double priorité du gouvernement dans sa politique économique, sociale et financière : d'une part, l'assainissement des finances de l'Etat central, d'autre part, la promotion de l'emploi.

Mon intervention n'a rien exprimé d'excès en matière de finances publiques; elle s'est située dans l'objectif de l'emploi, celui du secteur agricole, mais aussi de l'emploi qui en dépend dans l'ensemble du secteur agroalimentaire, également menacé par les mesures de restriction de la production agricole et par l'affaiblissement des revenus des familles agricoles. Nous y reviendrons.

Mais, dès maintenant, je voulais lancer un cri d'alarme et demander des mesures urgentes de compensation au niveau des revenus agricoles qui subissent une disparité croissante à l'intérieur même de ce secteur, de même que des mesures d'encadrement scientifique et technique pour assurer certaines orientations en diversification réaliste et demander, enfin, des mesures d'accompagnement social mieux adaptées à la spécificité des composantes humaines en agriculture.

Les problèmes budgétaires de la CEE doivent être pris en charge. Il convient donc que les Etats membres augmentent leur participation aux recettes communes, par exemple en portant le pourcentage de TVA ristourné à la CEE de 1,4 à 1,6 p.c. dans un premier temps, en attendant de le porter enfin à 2 p.c., comme cela est nécessaire.

Des recettes supplémentaires sont aussi possibles en imposant les mêmes taxes de coresponsabilité ou de superprélèvements correspondant à l'ensemble des secteurs qui contribuent à la production globale des matières grasses, y compris dans le secteur des huiles végétales.

La présidence belge doit être une chance pour l'Europe et pour notre pays, et non un handicap. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hotyat.

M. Hotyat. — Monsieur le Président, dès le début de cette année, les parlementaires socialistes bruxellois et wallons ont entamé, tant à la Chambre qu'au Sénat, un combat visant à obtenir au plus tôt les droits de succession pour la Région bruxelloise.

Depuis lors, à chaque occasion propice, nous avons déposé un amendement visant à atteindre ce résultat. Nous continuons inlassablement et c'est pourquoi vous aurez à vous prononcer à nouveau sur cet amendement dans le cadre de la discussion, d'une part, du budget des Voies et moyens 1987 et, d'autre part, des crédits provisoires pour le début de l'année nouvelle, crédits qui ne contiennent pas les droits de succession pour Bruxelles.

Dans chaque débat antérieur, il nous fut répondu : « Voyez l'accord de gouvernement » et les porte-parole bruxellois du PRL et du PSC insistaient sur le fait qu'il ne pouvait être question de modifier les conditions indiquées. Je signalais déjà devant cette assemblée, à la veille des vacances d'été et au milieu de quelques remous, que, manifestement, du côté flamand, le sens donné à la « restructuration » n'était plus celui indiqué dans l'accord de gouvernement. Et je demandais aux Bruxellois du PRL et du PSC ce qu'ils en pensaient.

Eh bien, j'ai reçu la réponse par la lecture de l'article 21 du projet de budget de la Région bruxelloise, projet présenté à la Chambre mais toujours pas discuté d'ailleurs.

Le texte de l'accord de gouvernement relatif au plan de restructuration, c'est-à-dire « un plan de restructuration pouvant comporter : la mise en commun de certains services communaux; le transfert de certaines missions communales à d'autres pouvoirs; des rectifications de limites de communes entre elles; des fusions volontaires; la définition de nouveaux rapports entre les communes et les différents autres pouvoirs », est devenu tout simplement, dans l'article 21 du projet de budget régional, « un plan de restructuration », sans plus.

Restructuration de quoi ? Contraignante ou volontariste ? Le flou de la formule est tel qu'il permet n'importe quoi. Or, l'accord de gouvernement n'est qu'un catalogue d'intentions. Ce n'est pas une loi. Le budget régional, par contre, l'est. Il y a donc eu incontestablement recul du côté du PSC et du PRL bruxellois.

Dans son intervention, le Premier ministre n'a pas répondu à la question de M. Geens portant sur le contenu de cette restructuration. Il

a indiqué qu'il espérait pouvoir prochainement aboutir en cette matière, mais j'insiste sur le fait qu'il n'a fourni aucun élément sur le contenu.

A ce stade, il faut bien rappeler que l'erreur fondamentale des partis francophones de la majorité a été de ne pas avoir exigé les droits de succession pour Bruxelles en 1984, quand ils ont été attribués aux deux autres Régions. Mais, à l'époque, Bruxelles a été mal défendue par son ministre PRL. Aussi, en 1984 et en 1985, les droits perçus à Bruxelles ont financé le budget national.

L'erreur complémentaire du PRL et du PSC a été d'avoir accepté, en 1985, des conditions que rien ne justifiait et par le fait même — l'évolution actuelle du texte de ces conditions le prouve — de se faire piéger par leurs partenaires flamands.

Le système consistant à dire que les droits sont dus mais qu'ils ne seront libérés que sous conditions est d'ailleurs diabolique dans ses effets. On pouvait, en effet, imaginer que les droits de 1987, et pourquoi pas d'années ultérieures, venant s'ajouter à ceux de 1986, la carotte deviendrait de plus en plus grosse sous le nez des Bruxellois étranglés financièrement et qu'ils finiraient bien par céder au chantage institutionnel des partis flamands.

Mais les problèmes financiers sont devenus à ce point aigus qu'il paraît aujourd'hui difficile de reporter à plus tard la libération des droits.

En effet, alors que M. de Donnée proclamait avec satisfaction au printemps qu'« aucune mesure adoptée à Val-Duchesse ne constituait une discrimination ou un désavantage pour Bruxelles, au contraire », sa circulaire sur les budgets communaux apportait récemment aux communes bruxelloises la très mauvaise nouvelle d'une réduction de 15 p.c. de leur part dans le Fonds des communes, soit plus de 700 millions, alors que pour l'ensemble du pays elle est de 6,5 p.c.

De plus, cette mauvaise nouvelle tombait au moment où les communes, déjà engagées dans les plans d'assainissement « rigoureux » voulus par l'accord de gouvernement, escomptaient du Fonds des communes une recette supérieure à ce qu'elle va être en réalité après la circulaire. Ce n'est là qu'un aspect de plus du sinistre jeu dont sont victimes les communes bruxelloises.

Celles-ci ont d'ailleurs exprimé clairement leur indignation par la fermeture des maisons communales, tous partis confondus, le jeudi 12 décembre.

Aussi le ministre de la Région bruxelloise s'est-il vu obligé de déclarer : « ... La solution que j'entrevois est de redresser la barre, grâce à l'affectation de la plus grande partie des droits de succession aux communes pour soulager leurs dettes et assurer un complément au Fonds des communes. »

Mais au total, ce qui est perdu est perdu, et comme l'effort maximal doit être fait en faveur du redressement financier des communes, la perte des 15 p.c. aboutira à réduire d'autant les moyens d'action de Bruxelles en matière de rénovation urbaine, dont tout le monde reconnaît la nécessité ainsi que les efforts en faveur du logement social.

Encore faut-il, pour que les droits de succession soient libérés, qu'il y ait accord sur la fameuse « restructuration » !

Et à cet égard, si l'on n'est pas beaucoup plus avancé sur la voie d'une solution honorable, il faut souligner néanmoins quelques faits intéressants : le ministre de la Région bruxelloise a communiqué à ses collègues de l'Exécutif régional une nouvelle version de son « plan de restructuration » ; la presse nous dit qu'elle ne diffère pas fondamentalement des précédentes et qu'elle ne répond donc aucunement aux vives critiques formulées à son égard du côté flamand ; donc du côté du PRL, maintien apparent de l'interprétation de l'accord de gouvernement mais, rappelons-le, on a cédé du terrain au niveau de la formulation de l'article 21 du budget bruxellois ; du côté du PVV, on a entendu les déclarations de Mme Neyts visant à la fin de l'Agglomération et au transfert de la partie la plus importante de ses compétences à un Exécutif régional renforcé. Ces déclarations ont été considérées comme une trahison par les autres partis néerlandophones, dans la mesure où elles ont introduit une brèche dans le front flamand.

Certains interprètent même cela comme une tentative de rapprochement avec le grand frère PRL, dans la perspective des élections communales de 1988 dans la Région bruxelloise. Cette idée du rapprochement est intéressante si on l'applique aussi à la famille chrétienne.

En effet, du côté du PSC, l'évolution depuis juillet est marquée et va dans le sens des thèses du CVP. M. Thys, puis M. Poulet, font des déclarations positives quant à la parité dans les exécutifs, à la présence garantie d'échevins néerlandophones dans les communes, etc.

M. Poulet se déclare contre les fusions de communes mais, dans le même temps, M. Michel, l'homme des fusions, lui aussi PSC, est revenu au ministère de l'Intérieur et, bien que la majorité s'accorde à dire que les fusions furent une erreur, M. Michel — il en fut d'ailleurs lui-même la victime —, malgré l'adage *errare humanum est, perseverare diabolicum*, reparle de fusions à Bruxelles où il n'avait pu réaliser son œuvre néfaste.

Le ministre de l'Intérieur déclare à la presse : « Pour Bruxelles, on pourrait, par exemple, voter bientôt une première restructuration qui n'entrerait en ligne de compte qu'en 1994, puis une seconde qui serait appliquée en l'an 2000. Ainsi, douze ans de majorité ou d'échevinat pour se préparer, c'est beaucoup. »

C'est un texte court mais très intéressant, dont il ressort : 1° Qu'il est question de fusions obligatoires. En effet, le ministre de l'Intérieur dit : « On pourrait voter » alors que l'accord de gouvernement que j'ai rappelé tout à l'heure parlait de fusions volontaires ; ceci confirme donc bien que la différence de texte entre l'accord de gouvernement et l'article 21 du projet de budget pour la Région bruxelloise est une reculade ; la majorité est en train de camoufler une modification de son accord. Ce ne sera qu'une forfaiture de plus. 2° La première restructuration pourrait être votée « bientôt » ; cela confirme qu'il s'agirait bien d'une mesure à prendre dans le cadre du fameux « plan de restructuration ».

M. Michel a encore ajouté qu'il imaginerait bien que quelques communes qui ne comptent que 10 p.c. de contribuables rejoindraient Bruxelles-ville pour écarter le paupérisme. M. Eyskens a fait état de la même idée en commission des Finances.

On peut donc en conclure que l'idée des fusions volontaires est admise au sein du CVP-PSC et que, pour la justifier, on se réfère aux difficultés financières. Nous ne sommes pas dupes. Pour résoudre ces difficultés, il est d'autres méthodes, les fusions ne sont pas indispensables. La véritable raison de celles-ci sera uniquement politique : le PSC veut ne pas se distancier du grand frère flamand sans lequel il n'est rien et, pour cela, il est prêt à se faire l'exécuteur des basses œuvres du CVP. Et pour tromper l'opinion publique bruxelloise, on confie la mission à un Luxembourgeois qui a la réputation d'avoir les fusions pour manie.

Les fusions de communes vont à l'encontre de la démocratie. Elles éloignent l'élu du citoyen. Consultés à ce sujet il y a quelques années par leurs collègues échevinaux, les Bruxellois ont montré qu'ils étaient opposés aux fusions. Je rappelle cela au PRL qui s'est montré si soucieux de consultation populaire lors de sa réunion de Wavre sur la moralité politique. Il ne faudrait pas oublier cette belle profession de foi dans le cas de Bruxelles !

Si cet examen de l'évolution récente des positions sur Bruxelles tend à montrer un rapprochement du petit frère vers le grand frère dans chacune des familles de la majorité, il faut bien constater qu'on n'évolue pas vers une solution démocratique du problème bruxellois.

En effet, personne dans la majorité ne parle dans tout cela de Bruxelles, Région à part entière, et surtout de ce qui me paraît en fait être le plus important, de Bruxellois, Belges à part entière.

Si Flamands et Wallons exercent aujourd'hui pleinement leurs compétences régionales, il n'en est rien pour les Bruxellois. Par exemple, alors que les élus flamands et wallons ont adopté un décret portant sur l'aménagement du territoire de leur région, il faudra pour adapter la loi à la spécificité bruxelloise, que les Bruxellois se soumettent au vote des deux Chambres du Parlement national. Il est donc évident que les Bruxellois, tant néerlandophones que francophones, ne sont pas des Belges à part entière. C'est profondément antidémocratique.

Ce mépris des Bruxellois se traduit d'ailleurs effectivement dans les décisions nationales qui affectent leur ville. M. Moureaux a déjà abordé cette question l'autre jour en prenant l'exemple, qui a frappé certains de nos collègues, des embouteillages automobiles. Il y a dans l'esprit de certains une volonté manifeste de considérer Bruxelles comme un zoning où l'on vient de l'extérieur travailler ou acheter. Et tant pis pour les Bruxellois ! Ils n'ont qu'à s'en contenter ou s'en aller. Comment interpréter autrement les décisions de M. De Croo. Encore récemment, la décision d'exploiter la petite ceinture en métro lourd a été prise en opposition avec les prises de position de toutes les instances publiques bruxelloises et des associations d'usagers en faveur du caractère distributif de la petite ceinture desservant avec du matériel tramway ou métro léger et sans correspondance une grande partie de l'agglomération. Mais pour M. De Croo, ce n'est que grâce aux 350 000 navetteurs que Bruxelles n'est pas « une capitale de sous-préfecture ».

M. Olivier, lui, parle régulièrement de la réalisation du périphérique sud-est, envisagé à une certaine époque et cependant proscrit par le plan de secteur parce que devant apporter dans des zones résidentielles un trafic nouveau et lourd, qui créerait un grand préjudice aux habitants.

Il faut qu'on sache que les Bruxellois en ont assez, que leur ville leur appartient aussi, qu'elle doit redevenir vivable pour eux.

M. Henrion, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

On ne parle donc pas, du côté de la majorité et du gouvernement, de Bruxelles, Région à part entière. Au contraire, il est évident que, pour le CVP notamment, une Agglomération révisée est le substitut adéquat. Pourquoi?

Parce que la parité y est acquise et qu'il ne reste qu'à imposer les attributions aux échevins néerlandophones; parce que l'organisme resterait sous tutelle nationale; parce que les attributions de l'Agglomération et des Commissions de la culture pourraient être renforcées au détriment des communes.

Le PSC semble s'être déjà rallié à cette thèse du maintien de l'Agglomération, alors que, sous Martens V, il y avait un consensus au niveau des partis francophones bruxellois pour sa disparition lors de l'installation d'une région, conformément à l'article 107^{quater} de la Constitution.

Le PVV, par la voix de Mme Neyts, se prononce pour une disparition de l'Agglomération, mais en transférant toutes ses attributions, y compris celles qui normalement devraient revenir aux communes, vers l'Exécutif régional, partie du gouvernement national. On supprimerait ainsi toute expression démocratique de Bruxelles; c'est le *Rijksgebied* intégral. Avec en prime ce qui est apparu sous Martens VI: un Exécutif régional composé de deux ministres bruxellois, d'un secrétaire d'Etat extérieur à l'agglomération — il en est de même pour ce qu'on nomme les deux belles-mères — et d'un ministre de la Région bruxellois ayant une autre responsabilité particulièrement absorbante.

Le PS n'est favorable à aucune de ces solutions fondamentalement antidémocratiques à l'égard des Bruxellois des deux communautés. Il veut qu'on donne à la Région bruxelloise un statut définitif, dans le cadre de l'article 107^{quater} de la Constitution. Que le PSC et le PRL le sachent et le retiennent, nous ne serons pas les spectateurs passifs d'une magouille entre les fantômes de Val-Duchesse, qu'elle ait lieu sous l'égide de Saint-Sylvestre ou d'un autre saint! Nous dénoncerons clairement et vigoureusement tout abandon de leur part dans la défense des droits démocratiques des Bruxellois.

M. Desmarets a insisté auprès de nous l'autre jour, après la lecture d'un journal asiatique qui titrait sur l'affaire Happart, sur le tort que faisaient à la Belgique nos problèmes communautaires. Ceci est probablement vrai, mais j'aurais dit à M. Desmarets, s'il avait été présent, que, pour m'être aussi penché sur ce que pensait la presse étrangère de nos querelles, une partie importante de celle-ci s'est également montrée frappée par notre incapacité à respecter les droits de gens. Si la démocratie, dans ses aspects les plus élémentaires, était respectée en Belgique, on ne parlerait pas de nos problèmes communautaires à l'étranger. J'aurais dit à M. Desmarets que j'ai été frappé par les mots qu'il a prononcés récemment: «Les Bruxellois, a-t-il dit, ont leurs droits de temps en temps.» Personnellement, je considère qu'ils ont tout le temps les mêmes droits que les autres Belges et j'aimerais que M. Desmarets, au lieu de nous rappeler qu'il a été ministre de la Politique scientifique ou de la Défense nationale, montre la même fermeté, sur le plan démocratique, en ce qui concerne Bruxelles, que sur le plan économique en ce qui concerne le pays. Je souhaite qu'il rappelle à l'ordre ses amis politiques qui se préparent déjà à capituler.

Un bel exemple d'action démocratique pourrait se situer au niveau de l'Agglomération pour mettre un terme à cette situation scandaleuse qui fait qu'on attend depuis neuf ans de nouvelles élections. Connaissez-vous beaucoup de pays démocratiques où l'on refuse d'organiser des élections? Est-ce cela l'Etat de droit dont on nous rebat les oreilles à propos de M. Happart? Le rouge de la honte devrait monter au visage de ceux qui se disent démocrates, et qui s'y opposent.

Et quand, pour pallier la carence gouvernementale, on propose aux conseillers de démissionner collectivement, que réclame le PSC? Que le président démissionne. Ce serait le seul moyen, sans doute, qui permettrait à un PSC d'accéder au collège de l'Agglomération. Il faut sortir de cette situation inadmissible. Dans l'attente de l'installation d'une vraie Région, il faut organiser rapidement des élections sans modifier les règles en vigueur.

Dans une solution définitive, le PS est favorable à une redistribution des compétences de l'Agglomération en partie vers les communes et en partie vers une Région bruxelloise organisée dans le cadre de l'article 107^{quater}.

Dans l'éventualité d'un compromis transitoire, nous serions même d'accord pour transférer immédiatement aux communes ce qui doit leur revenir par équivalence avec les autres communes du pays et, le reste, ultérieurement, à la Région pourvue de son statut définitif.

Bien entendu, lors de cette redistribution des attributions de l'Agglomération, le statut du personnel, dévoué au bien de tous les Bruxellois au travers de tâches essentielles, doit être préservé. Nous ne pouvons admettre, comme cela s'est passé récemment encore lors de l'accès au Fonds Nothomb de trois communes bruxelloises, que ce soit le personnel qui paie la note. C'est indigne.

Je confirmerai, pour terminer, l'attitude du PS face au problème bruxellois.

Premièrement, notre attitude est ferme: les principes fondamentaux de la démocratie ne peuvent être foulés aux pieds à Bruxelles. Les Bruxellois sont des Belges à part entière. Deuxièmement, nous sommes disponibles pour une négociation globale. Nous avons suffisamment appelé celle-ci de nos vœux en invitant les autres partis francophones à la préparer ensemble. En troisième lieu, notre attitude est modérée: nous n'avons jamais refusé l'idée d'une association effective des Flamands de Bruxelles à la gestion de leur Région. L'attitude des municipalistes bruxellois est garante de cette modération.

Modérés, nous réclamons qu'on cesse le chantage flamingant qui crée un malaise même au sein des Flamands de Bruxelles et qu'on laisse les Bruxellois régler leurs affaires entre eux et en paix. (*Applaudissements sur les bancs socialistes et sur ceux du FDF.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, ik vind het spijtig dat hier zelfs geen Vice-Eerste minister meer aanwezig is, maar ik ben toch altijd blij de heer Eyskens hier te zien omdat hij een van de zeldzame ministers is die mij intuïtief begrijpt, zelfs als hij zwijgt als een sfinx. Ik had weliswaar gehoopt de Eerste minister hier nog aan te treffen maar, naar het schijnt, is hij naar verre oorden geroepen. Het is op het ogenblik zelfs niet meer vijf vóór twaalf, maar vijf over twaalf zodat er in dit halfroond weinig applaus was voor de zoëven gehoorde Brusselse oproep. Het restantje FDF dat zopas nog applaudisseerde, is nu ook al verdwenen. Er blijft dus nog alleen een luisterende minister over voor mijn historische synthese.

Ondanks al die optimistische cijfers heeft de Eerste minister in zijn antwoord toch een hinderlijk iets vermeden, omdat het nogal stekelig is, maar volgens wat ik hierover onlangs in een krant las, wil hij er toch nog vóór 31 december van dit jaar, een oplossing voor. Het zal dus nog dringend worden. En dit stekelig iets is dan de Voerkwestie waarover uw eigen vader, mijnheer de minister van Financiën, destijds is gevallen.

Bij deze *trêve des confiseurs* heb ik de Suykerbuyken in de jongste weken bepaalde opmerkingen horen maken die mij laten geloven dat het niet-suikervarken van de Voer wel eens tussen de optimistische benen van de Eerste minister zou kunnen gaan lopen. Ik wil dit schijnbaar onbelangrijk maar — gelet op de gevolgen — in de grond toch belangrijk punt in een bredere context zien. Dezer dagen is er in de Sovjetunie een soort dooi ingetreden en ik heb er dan ook een aantal Russische auteurs op nageslagen. Solzjenitzyn heeft in zijn indrukwekkend verhaal over de tweede wereldoorlog gezegd dat een Staat die zijn soldaten verraadt, geen vaderland kan zijn. Filip de Pillecijn die u zeker kent, mijnheer de minister, en die een oud-strijder van 1914-1918 was, heeft ooit gezegd: alles is een voortzetting van de grote leugen waarin wij voor vrijheid stredden en in knechtschap leefden, voor het recht kampen en met gevangenen werden beloofd. Dit is zomaar geen historisch achterhaalde literatuur, want vorige week hebben wij in de Vlaamse Raad kunnen vaststellen wat deze geladen periode uit het bestaan van ons volk nog aan gevoeligheden kan oproepen. Omdat ik vorige week namens de Volksuniefractie over het IJzermonument moest spreken, heb ik het allemaal nog eens nagegaan. Basken en Zuidtirolers vinden deze feiten ongehoord en erger dan wat zij ooit hebben meegemaakt. In de interpellatie van de drie Van's heeft een zeer belangrijk katholiek parlements lid, dokter Van de Perre, gezegd dat de fameuze houthakkers eigenlijk als slaven werden verkocht. De Leuvenaer Paul Davids — een advocaat die u nog wel zult hebben gekend —, mijnheer de minister, werd verkocht voor 18 frank aan de meestbiedende Franse kasteelheer die zijn paarden

in de bossen van de Orne wilde sparen; Vlaamse soldaten bleken goed genoeg te zijn om houthakker te spelen. Er liggen nog graven, die misschien al lang zijn platgewalst, zoals de graven van *De stille Don*.

Ons landje is klein, ook in de chronologie, en de generaties liggen dicht bij elkaar.

Ik las *De tocht naar de stilte* waarin het levensverhaal van pater Vandermeulen wordt beschreven — een neef van de huidige gouverneur van Limburg — een man die naar Cézembre werd verbannen. Generaal de Ceuninck, de minister van Oorlog tijdens de eerste wereldoorlog — wie kent hem nog, misschien heeft hij nog ergens een straat in dit land —, liet een dagorder in het Belgisch leger uitgeven waarin werd vermeld waarom die aalmoezenier werd verbannen naar Cézembre. Hij had namelijk in een Vlaams katholiek Limburgs frontblaadje iets geschreven dat de hoge heren van dit land mishaaide. In het Nederlands van die dagen zegde men: «Men zal optreden tegen alle zekelijke hitsingen.»

Dat was de reden waarom pater Vandermeulen werd verwijderd. Hij was ook een broer van de vader van de «niet-burgemeester» van Bree, die niet werd benoemd als burgemeester, hoewel hij werd voorgesteld door een indrukwekkende meerderheid van katholieken en vlaams-nationalisten. De tegenkandidaat werd benoemd. In het Parlement zegde de heer Devèze dat er een absoluut prerogatief van de minister van Binnenlandse Zaken bestond om, oordelend volgens de *raison d'Etat*, te beslissen wie burgemeester zou worden. Dit werd gezegd als antwoord op de interpellatie-Romsée.

Zo sluit deze geschiedenis toch weer onmiddellijk aan bij het probleem dat Eerste minister Martens allicht niet heeft durven aanraken. Ik behoor misschien tot degenen die tot «zieklijke hitsingen» overgaan, om de woorden van generaal de Ceuninck te gebruiken, maar ik denk dat het nodig is. Men is het ongeveer beu in Vlaanderen.

Ik doe hier bijna ironisch, want als de *Gazet van Antwerpen* ook al meedoet aan «het verraad der klerken», zoals men dat vroeger in Vlaanderen zegde, dan is de pers bijna volledig gelijkgeschakeld en kan men weer hopen op dat fameuze geheugenverlies van ons volk.

Een deel van ons volk volgt niet en vraagt zich af of dat allemaal kan.

Ik had graag gehad dat de Eerste minister hier aanwezig was. Tijdens de uiteenzetting van mevrouw Herman heeft hij nog eens duidelijk, of beter onduidelijk, het volgende gezegd, naar aanleiding van een onderbreking van onze fractie: «Hebt u bevestigd dat de heer Happart geen waarnemend burgemeester kan zijn, staat u daar nog achter?» De Eerste minister antwoordde: «Ik heb dat gezegd.» Dit gebeurde tijdens wat men in het *Beknopt Verslag* noemt (*samenspraken*). Ik had dit graag nog eens, maar dan duidelijk, gehoord van de Eerste minister.

Ik was een paar weken geleden in de Voer vanuit een reflex — u zult misschien verwonderd zijn — om mee kalmeerder te spelen.

M. de Wasseige. — C'est une curieuse façon de calmer les esprits.

De heer Luyten. — Een van de pijnlijkste herinneringen uit mijn Leuvense studententijd is de schoolstrijd, in de tijd dat de heer Eerdekens uit Heverlee zijn ACW-kassei-uitbrekers losliet toen Eerste minister Van Acker kwam spreken. Als studenten werden wij opgejut en terwijl wij zonder genade tegen de grond werden geklopt, was er nooit één van die spechten-houdende parlementsleden van de CVP te zien om te proberen het rijkswachtgeweld in te tomen. Voor mij, komend uit een christen-democratische familie, was dat een psychologische breuk, naast mijn studie over het Vlaams-nationalisme, die ik zelf had gemaakt. Ik vind dat degenen die bepaalde zaken scherp stellen ook minstens in de buurt moeten zijn als het ongeduld van de militant groot wordt, om het inderdaad dikwijls onbesuisd rijkswachtgeweld — misschien is het wel te wijten aan de zenuwen, ik wil dat wel menselijk benaderen — in te tomen.

Als het speltje verder duurt, zal ik er echter de volgende keer met heel wat meer mensen, die ik daarvoor mobiliseer, aanwezig zijn. Dat men niet komt zeggen dat het dan op onze kop zal vallen als er wat gebeurt.

Een Staat waarover, ondanks die *Gleichschaltung* van de pers, een Limburger, niet Lou Declercq, in *Gazet van Antwerpen* schrijft: «De zaken zijn simpel. De Raad van State heeft gezegd dat Happart géén burgemeester, géén eerste schepen en géén schepen kan zijn en het is wellicht goed eraan te herinneren dat de Eerste minister deze visie ten volle onderschreven heeft.» Voor Suykerbuyk is er een probleem inzake de chronologie. In een artikel in dezelfde krant lezen wij: «Er staat oneindig veel meer op het spel. Tot wat dienen eigenlijk de dure en

talrijke rechtsinstellingen in dit land als arresten zomaar met voeten kunnen worden getreden? Vlaanderen heeft in dit land zijn rechtmatige positie moeizaam moeten bevechten. Maar altijd hebben de principes van de rechtsstaat centraal gestaan in deze strijd.» Wee de flaminganten, wee de burgemeesters, die daar ooit durfden aan te raken. Vlaams-nationalistische burgemeesters, onder wie Delille, werden afgezet omdat zij een pacifistische speech hadden gehouden in de jaren vlak vóór de oorlog. Anderen werden, ik heb het reeds gezegd, nooit benoemd.

Wij wensen een duidelijk antwoord, ook als de Eerste minister het hier nu niet meer kan geven. Hoe zit het nu? Is het zoals minister Michel, met een olijke glimlach in *Het Volk* zegt: «De Voerense godsvrede is er zo lang als nodig.» Ik hoor dan Suykerbuyk zeggen: «Wij hadden allemaal verstaan dat het voor drie maanden was.» Er is dus duidelijk een misverstand. Ik lees ook: «CVP-kamerlid Herman Suykerbuyk vindt dat een nieuw feit want het was mondgemeen dat het communautair bestand over een periode van drie maanden liep en niet langer.» Het klassieke ongeduld van de CVP zal wellicht weer onder nieuwe geruststellingen worden bedolven.

Mijn collega Van Overstraeten — hij is hier nu niet aanwezig, wellicht is hij naar de Waalse Raad! — schreef, toen fractieleider Bob Gijs hier op 24 oktober verklaarde dat er een korte reflexieperiode nodig was, volgend grafschrift — hij doet dit hier wel eens meer om de verveling te doden —: «Bob Gijs ligt vredig onder deze zode. Het is slechts voor een korte reflexieperiode.» Na de verklaringen te hebben gehoord van minister Michel zou ik het vers echter als volgt moeten aanpassen: «... Is het voor een korte of voor een lange reflexieperiode?» Wij zouden inderdaad graag een antwoord krijgen op de vraag hoe lang die reflexieperiode uiteindelijk zal worden. Als wij lezen: «Limburgse gouverneur talmt met Happartdossier», «Besluiten over herverkiezing nog niet opgevraagd», «De gouverneur zou de burgemeester opnieuw moeten afzetten en dan kan het spelletje opnieuw beginnen», antwoorden wij: er zijn andere middelen. Destijds werd een regeringscommissaris naar Nols gestuurd, zij het met een beperkte opdracht. Tegenover een voortdurend en bewust op de helling zetten van de uitspraken van de Raad van State, de basis zelf van onze rechtsstaat, past enkel een kordaat optreden. Omdat dat niet gebeurt zal de zaak verder rotten.

Opiniepeilingen tonen aan dat Vlamingen dat wel belangrijk vinden. Men kan uiteraard oordelen dat dit totaal onbelangrijk is.

Ik had het volgende graag aan de Eerste minister zelf gezegd. De heer Wilfried Martens, toen een jonge man, zei in zijn fameuze toespraak op de IJzerbedevaart van 1958 dat hij de Belgische politiek had leren kennen door zijn voorzitterschap van het jeugdcomité voor de wereldtentoonstelling. Hij zei: «Wij hebben op doordringende wijze de machten leren kennen, die de Vlamingen dwingen steeds weer als minderwaardigen en als provincialen voor de wereld te verschijnen. Wij ondervonden hoe sterk die machten zijn, hoe zij in alle kringen doordringen en welke hun werkwijze is.» Martens deed erg plechtig bij het graf van de Vlaamse gesneuvelden waar elk jaar tienduizenden Vlamingen, die zich niet in slaap laten sussen, naar toe gaan. Hij vervolgde: «Onze planmatig opgevatte Vlaamse actie is in wezen radicaal.» Hij herhaalt dit hier soms nog. «Zij plaatst ons voor nauwkeurig omlijnde en verwezenlijkbare opdrachten zodat onze verantwoordelijkheid duidelijk vaststaat.» Deze zinnen zijn buitengewoon toepasselijk op het niet-dragen van zijn verantwoordelijkheid in deze kwestie, wat vele Vlamingen «de strot uitkomt». Men hoopt dat het allemaal wel weer in orde zal komen.

Naar verluidt is de «vroegere» Eyskens van ACW-strekking, maar ik weet het niet, Martens was dat vroeger ook. Het weekblad *Raak*, het blad van de KWB, heeft ooit een interessant dossier over de Voerstreek gepubliceerd. Het gaat over mensen. De titel op de eerste pagina luidde: «Hoe de inwoners van de Voerstreek door een kleine klik notabelen, grootgrondbezitters en arrivisten, dagelijks worden vernicht. Er steekt een systeem achter dat zich niet beperkt tot de Voerstreek.»

Ik zal niet opnieuw alle feiten opsommen. Ik heb ze ooit geciteerd uit het blad *Doorbraak*, waarvan de heer Martens hoofdredacteur was. Hij beschreef met tremolo's in zijn «pen» de lijdensweg van mensen die over geen rechtszekerheid in hun streek kunnen beschikken. De samenvatting van dit christen-democratisch blad was in 1968 dat volgens de grondslagen van de KWB de mens moet worden gerespecteerd: «In plaats dat de lokale overheid erop belust zou zijn deze volwaardige ontplooiing te bevorderen, worden de kleine gewone mensen van de Voer gemanipuleerd in een sinister spel van zuiver middeleeuwse verdrukking. De mensen die in deze zes gemeenten rustig en moedig verder werken, verdienen onze steun. Een steun die zich zou moeten uitdrukken in een dwingende publieke opinie die definitief een einde stelt aan de

vernederings van dit genre die de Vlaamse Gemeenschap reeds heeft moeten doorstaan.»

In het blad *Doorbraak*, waarin Martens nu niet meer schrijft, is een indrukwekkende opsomming gegeven van georganiseerd geweld. Fonteyn — Guidofoon zals hij in *De Standaard* heet — heeft er een boek over geschreven: *Voeren, een heel Happart-verhaal*. Daarin wordt alles opgesomd. De heer Happart zei ooit ten onrechte dat zij al wapens hadden en dat, als zij geen gelijk kregen, zij het met bommen en granaten zouden doen want dat hij contact had met de Baskische ETA. Deze organisatie heeft beslist gelachen met deze zich opblazende kikker. Dit waren de verklaringen van iemand die nu de grote democraat speelt. Hij zegde ook: «Als wij geen gelijk krijgen, zult gij voor elk huis van elke Vlaamsgezinde in de Voer twee gendarmen moeten zetten.» Dit is nogal een bedreiging!

Wat dit concreet betekent, hebben wij recent kunnen opmerken. Iemand verklaarde zich 's nachts akkoord met minister Nothomb en wilde het ambt van burgemeester aanvaarden maar na dreig telefoons — zijn vrouw brak op de televisie in tranen uit — durfde hij het niet meer. Hij oordeelde dat hij dan kon verhuizen omdat hij te veel doodsb bedreigingen had ontvangen. Tegen deze realiteit zou elk georganiseerd gezag in elke zichzelf respecterende Staat optreden; in ons land laat men maar betijen, schuift men het probleem voor zich uit.

Uit een opiniepeiling van *La Libre Belgique* blijkt dat naast 23 pct. onwetenden, 65 pct. van de Vlamingen het beu zijn. Ze vinden dat het systeem moet worden veranderd, maar dat niets mag worden gewijzigd aan het statuut en dat de Voerstreek volledig bij Limburg moet blijven.

Via *Weekend-Knack* hebben we vernomen wat er op het kerstmenu van de Eerste minister staat. Het zijn zeer sappige spijzen die Lieve Martens gaat klaarmaken. Ik heb de Eerste minister een briefje gestuurd met de tekst: «Las in *Weekend-Knack* het kerstmenu van de familie Martens-Verschroeven. Zo zij deelnemen aan de actie «nodig een cen-zame uit», ben ik steeds kandidaat. Een ongetrouwd senator.» Ik vermoed dat de uitnodiging niet zal komen. Ik heb er trouwens geen behoefte aan. Als zwerver door Vlaanderen ken ik in de streek van Mechelen alle fritures en Chinese restaurants. Ik zal zelf wel voor mijn eten zorgen.

Toch had ik de Eerste minister hier nog graag een nieuwjaarswens toegestuurd naar aanleiding van zijn Rijksmiddelenbegroting en zijn lamentabel optreden als ex-Vlaming om het zacht te zeggen, of als

geaccapareerde, om het nog zachter te zeggen. Hij zei ooit tijdens de IJzerbedevaart, dat hij via zijn optreden in de tijd van baron Moens de Fernig en consoorten, de machinaties, de manipulaties en de mechanismen van de Belgische Staat had leren doorgronden. Het verhaal is zo oud als de wereld. Jan Gresshof heeft er een gedicht over geschreven: «Tot wat ze nooit niet wilden zijn, zijn ze tenslotte toch verworpen, behoren tot de deftige verdorpen, eertijds verfoeid op 't Velpenplein, zelf nu getooid met ridderorden. Te schoon ware 't geweest, het heeft niet mogen zijn.» Ik heb het een beetje aangepast.

Zoals professor Van Goethem zei, had men in Vlaanderen nog vele verwachtingen gesteld in personen die langs de Vlaamse Beweging waren opgeklommen. Het woord verraad is misschien wat zwaar, laten we zeggen dat ze ons diep ontgoochelden. Die ontgoocheling is nog gegroeid ingevolge het lamentabel spel van de jongste weken.

De Eerste minister kan mijn nieuwjaarsboodschap in de *Parlementaire Handelingen* lezen. Ik geef ze in de vorm van een gedicht geschreven door de volksdichter Hendrik Van Oevelen. Ze luidt:

«Nieuwjaar met Wilfried. Gelukkig Nieuwjaar, Vlaming, Bonne Année,/ Vanwege Wilfried Martens, uw premier./ Ondanks uw wens, geuit in vrije keus,/ Neemt Wilfried andermaal u bij de neus,/ Zomede menig ander lichaamsdeel:/ Voor 't heil des lands is Wilfried niets te veel./ 't Belgiksken flikt hij weerom aan mekaar/ En strooit als balsem op het Waals misbaar/ De centen die de Vlaming zuur verdient:/ Vol noorder- en vol zuiderbelzen gaat/ In dichte mist weerom het schip van staat./ De taken zijn, met Wilfried aan/ Het roer, verdeeld: zij zuigen, wij pompen en vergaan./ Met Martens vijf, zes, zeven ook, als vlag,/ Zo zwalpen wij naar de finale krach./ Gelukkig Vlaanderen dat, ontmand en mak,/ Zich vast blijft klampen aan dit Belgisch wrak/ Zodat al 't komend jaar op elf-elf-elf/ De Vlaming kan gaan schooien voor zichzelf.»
(*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Wij zetten deze bespreking vanmiddag te 14 uur voort.

Nous poursuivons cette discussion cet après-midi à 14 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten te 12 u. 30 m.)

(La séance est levée à 12 h 30 m.)

588